

›Goda livet på jobbet ›Bindefeld festar nyktert ›Huskur för familjen

GRANSKNING KROGAR BRYTER MOT LAGEN OSTRAFFADE

accent

REPORTAGE

Morsa på stan

Helén Jaktlund har nattvandrat i 17 år

SVERIGES STÖRSTA TIDNING OM DROGER OCH NYKTERHET

EN TIDNING FRÅN JOGT-NTO NR 1/08 PRIS 20 KR



Urladdat batteri? Ta det lugnt – hjälpen är närmare än du tror!

Som medlem i IOGT-NTO-rörelsen har du en rad förmåner genom SalusAnsvar.

Assistans är en tilläggsförsäkring som du kan teckna till din vanliga bilförsäkring. Om du t.ex. har ett urladdat batteriet, får bensinstopp på vägen eller låser in bilnyckeln i bilen, räcker det med ett telefonsamtal.

Inom en timme får du sen den hjälp du behöver för att kunna fortsätta din resa, oavsett om det sker med hyrbil, tåg eller flyg. **Helt utan självrisk!**

Ring SalusAnsvar Kundcenter, 0200-87 50 30
eller besök www.salusansvar.se/iogtnto



I samarbete med SalusAnsvar

Krogar bryter lagen ostraftat

14 GRANSKNING Runt 10 800 krogar har tillstånd att servera alkohol i Sverige. Färre än 20 av dessa får varje år tillståndet återkallat för att de misskött "ordning och nykterhet". Detta trots att många krogar bryter mot alkohollagen varje vecka genom att servera berusade och minderåriga.

REPORTAGE



Morsa på stan i 17 år

24 REPORTAGE Lördagskväll i Stockholm. Helén Jaktlund tar som vanligt på sig sin röda jacka. I sjutton år har hon varit Morsa på stan. Hon ser våld, missbruk och utsatthet bland ungdomarna. Men också glädje och hopp.

GODA LIVET

Hos Björn jobbar alla när de vill

30 GODA LIVET Det ska vara lika roligt att vara på jobbet som hemma. Med det målet driver Björn Lundén sitt välmående företag Björn Lundén Information AB i Näsviken. Och vinst får aldrig gå före trivsel.



KULTUR

Micael Bindefeld festar alltid nykter

36 KULTUR Under 20 år har Micael Bindefeld arrangerat fester. Kungligheter, artister, skådespelare, idrottare och kulturpersonligheter hör till dem som finns på hans berömda "lista".

OPINION

Lätt att bryta mot lagen

4 LEDARE Att många krogar bryter mot lagen om överser-
vering och servering av unga
bör vara en central fråga för
den nyligen tillsatta Alkohol-
lagsutredningen.

Låt säljarna betala för sina skadliga utsläpp

8 DEBATT Försäljarna av alko-
hol borde likt miljöförstö-
rare få betala för de skadliga
effekterna av sina "utsläpp",
tycker Bengt Ödén, mångårig
medlem i IOGT-NTO.

AKTUELLT

Vägverket kritiseras av egna experterna

10 AKTUELLT Ointresse har
gjort att Vägverket misslyck-
ats med att minska alkoholen
i trafiken säger egna exper-
ten Hans Laurell.

Nystart för riksdagens nykterhetsgrupp

20 I FOKUS Riksdagens nyk-
terhetsgrupp är liten – men
långtifrån död. De 14 med-
lemmarna ser gruppen som
ett värdefullt stöd.

Inga Gustafsson lämnade aldrig skolan

23 ELDSJÄL Inga Gustafsson
ville bli småskollärare. Det
blev hon också på sitt sätt.
Hon befinner sig fortfarande i
sin gamla skola där hon job-
bat med ungdomar under 60
års tid.

I RÖRELSE

Huskur får familjer att fungera bättre

42 I RÖRELSE I Huskuren fick
Britt-Inger och Gun-Britt lära
sig mer om sig själva och om
olika sätt att lösa konflikter,
sätta gränser och fungera i
sina familjer.

OMSLAGSBILD
Foto: Åke Eriksson



FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	GRANSKNING	14	REPORTAGE	24	I RÖRELSE	42
REDAKTION	5	PRESSGRANNAR	18	GODA LIVET	30	IOGT-NTO INFO	48
INSÄNDAREN	5	I FOKUS	20	KULTUR	36	FEM MINUTER	50
VASSASTE PENNAN	5	FORSKNING	22	HALLÅ DÄR	39	NÄSTA NUMMER	51
DEBATT	8	SIFFROR&FAKTA	22	KRÖNIKA	40	BAKIFRÅNLÄSARE	51
AKTUELLT	9	ELDSJÄL	23	KORSORD	41	POSITIVA SLUTET	52

Tillsynen av krogarnas serveringstillstånd är en central fråga för den nyligen tillsatta Alkohollagsutredningen. Trots att många krogar regelbundet bryter mot lagen om överservering och servering av unga är det försvinnande få tillstånd som dras in.

Lätt att bryta mot lagen

AV EVA ÅHLSTRÖM

När vi fick den nu gällande alkohollagen 1994, flyttades hanteringen av serveringstillstånd från länsstyrelserna till kommunerna. Redan då fanns det farhågor om att kommunerna skulle få svårt att hantera konflikter mellan alkoholpolitiska och näringspolitiska intressen. De farhågorna har dessvärre visat sig välgrundade.

Enligt lagen ska alkoholpolitiska hänsyn alltid gå före andra intressen. I praktiken verkar det lokala näringslivets och turistindustrins intressen alltid ha företräde. Och när kommunerna någon enstaka gång återkallar ett tillstånd, lönar det sig nästan alltid för krögarna att överklaga till länsrätterna. Beviskraven är höga, och länsrätterna gör ofta en annan bedömning än kommunernas handläggare.

Accents granskning i det här numret visar att av de ca 11 000 krogar som har tillstånd att servera alkohol i Sverige är det varje år färre än 20 som får sina tillstånd återkallade för att de misskött "ordning och nykterhet". Av landets 290 kommuner var det 2006 bara 11 som återkallat något tillstånd. Är det någon som tror att det i 279 kommuner inte fanns någon enda krog som serverade alkohol till berusade personer eller till någon som inte fyllt 18 år?

Av granskningen framgår också att kommunernas alkoholhandläggare ofta kommer i kläm mellan olika intressen och har svårt att få gehör för sina synpunkter. Många av dem skulle behöva bättre utbildning för att klara sitt svåra jobb, och ännu fler skulle behöva bättre stöd inte bara från kollegor och politiker i den egna kommunen utan också från länsstyrelsen som har till uppgift att utöva tillsyn över kom-

munerna och ge dem råd och hjälp.

Att se över hanteringen och tillsynen av serveringstillstånd ingår i uppdraget för den nya Alkohollagsutredningen. Utredaren Anita Werner har bara ett år på sig och många viktiga frågor att ta ställning till, från internetimport till gårdsförsäljning, men serveringstillstånden måste vara en av de allra viktigaste. Den bild som framträder i Accentartikeln visar med all önskvärd tydlighet att den nuvarande lagen inte räcker till för vare sig den dagliga hanteringen eller tillsynen av hur krögarna sköter sig.

»Är det någon som tror att det i 279 kommuner inte fanns någon enda krog som serverat alkohol till berusade personer.«

Utredningsdirektiven slår fast att "Utgångspunkten för den översyn som ska göras är en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan." Det var säkert utgångspunkten även för den alkohollag vi har idag, men utvecklingen har visat att den i praktiken väger lätt när folkhälsointresset kolliderar med närings- och turismintresset.

Även om en stor majoritet av kommunerna sköter tillsynen dåligt, finns det förstås också några som tar uppgiften på allvar och lyckas riktigt bra. STAD-projektet i Stockholm och utbildningen av krogpersonal i ansvarsfull alkoholservering är exempel som utredningen bör titta närmare på.

Utredningen måste se till att en ny alko-

hollag inte kan misstolkas i fråga om vilka intressen som ska väga tyngst vid bedömningen av serveringstillstånd. Den måste också ställa krav på utbildning inte bara för kommunernas alkoholhandläggare utan också för dem som fattar de politiska besluten om tillstånden.

Den nya lagen måste också göra det möjligt att överklaga kommunala beslut som går emot alkohollagen. Idag är det bara krögarna själva som kan överklaga beslut om serveringstillstånd till länsrätten. Och det gör de regelmässigt så snart de möts av ett negativt beslut. Nog vore det rimligt att Statens folkhälsoinstitut, och också de som bor i närheten av en krog, kunde överklaga beslut som tillåter servering där den borde vara förbjuden. ■



FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

Vägvärk

RATTFYLLERI Varje dygn kör 20 000 med alkohol i kroppen. Alkohol är den främsta orsaken till att fler dör i trafiken. Men Vägverket har dragit ner sina resurser för att minska rattfylleriet och ännu inte utsett någon efterträdare till pensionerade experten Hans Laurell. Har de glömt nollvisionen?

Korttänkt

GÅVOR Fyra av tio chefer har gett bort alkoholfria drycker som gåva, enligt en undersökning som Novus Opinion gjort på uppdrag av IQ-initiativet. Hur kontrollerar de vilka av mottagarna som har alkoholproblem eller av andra skäl skulle må bättre av en alkoholfri gåva?

Nya argument

FÖRSVAR Värnpliktsnytt rapporterar att nedskärningar i försvaret har lett till att värnpliktiga fått så lite att göra att en del av dem blir alkoholberoende och får psykiska problem. Nya argument för Mikael Odenberg och andra som protesterat mot minskningarna i försvarsbudgeten.

Citatet

»En gång alkoholist alltid alkoholist - det finns inga före detta alkoholister.«

BENGT BÖRJESSON reagerade på benämningen "före detta alkoholist" i Accent 9/07.

Vem bryr sig om varningstexter?

WARNING Bara en simpel fråga: Jag undrar vem som bryr sig



om de varningstexter som finns på cigarettförpackningar eller under alkoholreklamen i kvällsblaskorna? Inte de som röker eller dricker, för de köper det ändå. Det är nog vi som håller oss borta från de droger som säljs helt lagligt, som läser och förstår det allvarliga i varningarna. Tror man verkligen att man kan få folk att sluta dricka/röka genom att skriva några rader? Knappast! Visst, det är bättre än att inte skriva någonting alls, men hur mycket kan detta hjälpa? Vissa säger att varningarna riktar till unga människor, men hur ska unga ta det till sig, när de har lärt sig att dricka – av sina föräldrar. Det som behövs är radikala lag- och beteendeförändringar! Men det lär vi inte få se än på ett tag, så som samhället ser ut idag, tyvärr.

KROFFI B, NÄSSJÖ

Man kan inte vara före detta alkoholist

RESPONS I Accent 9/07 läser jag artikeln "Olle klev ned från predikstolen" Det är en bra artikel, men tyvärr innehåller den ett allvarligt fel. Där står om Olle, "prästen och före detta alkoholisten". Jag reagerar starkt på benämningen "före detta alkoholisten". Jag är själv nykter alkoholist sedan 15 år tillbaka och jag kan inte kalla mig för före detta alkoholist.

En gång alkoholist alltid alkoholist – det finns inga före detta alkoholister! Alkoholism



Sista valsen

Ett år är slut.

Ännu ett år som kostat samhället 160 miljarder kronor på grund av alkoholens biverkningar.

Ännu ett år där 200 000 barn har haft det jobbigt på grund av att de har minst en förälder som är missbrukar.

Ännu ett år där ca 7 000 har dött på grund av alkoholrelaterade problem.

Ännu ett år där alkoholdebuten sker allt tidigare.

Ännu en jul och ett nytt då många valt att festa till det lite extra.

Vi lever i 2000-talet och fortfarande är detta tydligen ett problem som inte är så allvarligt.

Gott Nytt År!

SAMUEL SOMO, UNF

är en sjukdom som inte går att bota. Genom att vara avhållsamma från denna drog kan vi hålla oss friska, men inte botade. Glaset finns alltid på en armslängds avstånd.

Olle är fortfarande en alkoholist, men han kan, liksom jag, kalla sig för "nykter alkoholist". Vi kan hålla oss friska, men bara genom att avstå från allt vad alkohol heter. Om jag i dag efter 15 års nykterhet, skulle ta ett enda glas öl eller en snaps, skulle jag vara tillbaka på ruta ett igen. Då skulle jag än en gång vara en aktiv alkoholist, med allt vad det innebär för mig och min omgivning. Då är jag åter i helvetet, och dit vill inte jag igen!

Jag är idag medlem i IOGT-NTO i Sölvesborg och önskar alla ett gott nyktert år.

BENGT BÖRJESSON, SÖLVESBORG

VASSASTE PENNAN

Bengt får en miljonlott!



Husmanskost minskar suget

SOCKER Om man äter mycket socker och sådant som är sött, är man sockerberoende. Det kan jämföras med att vara knarkare.

Om man äter vanlig svensk hemlagad husmanskost, har man inget godissug. Dessutom får man bättre tänder.

IRMA JONSSON, BARNSKÖTARE OCH IOGT-NTO-MEDLEM

Våga fråga era barn

LAGNING Jag såg på nyheterna på TV idag ett reportage om att Maria ungdom i Stockholm fylls av ungdomar som behöver sova ruset av sig på nyårs-afton. Man kan ju gissa att Stockholm inte är enda stället där det supas mycket bland ungdomar vid nyår.

Föräldrar, kolla lite med era ungdomar innan de sticker iväg på fest! Sådana dagar är det många som tycker att man bör ta i lite extra.

VIKTORIA JOHANSSON OCH JONAS BLOM, UNF

REDAKTIONEN

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer:
15 januari

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medverkande detta nummer:
Bengt Öden, Sven Andreasson, Catarina Gisby, Majken Östlund, Åke Eriksson, Svanthe Harström, Staffan Gustavsson, Christian Saltas, Olle Anderstam, Hillevi Wahl, Anette Rimont, Anna Ågrahn, Martin Thelander, Rurik Zaitzewsky och Anders Perstrand.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet

tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammalgårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING

tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@info reklam.nu
Address: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406



MEMBER I SVERIGES TIDSKRIFTER





IOGT-NTO

STIPENDIER ATT SÖKA

Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond

Stipendium ur fonden kan tilldelas medlem i IOGT-NTO som utbildar sig till läkare eller tandläkare. Den sökande ska ha varit medlem i rörelsen minst tre år samt vara icke-rökare. Beslut om stipendium ur fonden sker under våren 2008.

Ansökan ska sändas till Thyra och Ture E Westerbergs stipendiefond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, senast den 29 april 2008.

Strandmanfonden

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Stipendier utdelas till unga medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen, manliga eller kvinnliga, för fortsatt utbildning i något praktiskt yrke såsom jordbruk, trädgårdsskötsel, hantverk, verkstadsarbete eller liknande för genomgående av fortsättningskurs, företagande av studieresa eller dylikt eller som hjälp vid grundandet av egen självständig verksamhet eller för fortsatta studier vid universitet eller högskola, seminarium eller annan liknande teoretisk utbildningsanstalt.

Villkor för stipendiet är:

- minst tre års oavbrutet väl vitsordat och vid ansökningstillfället kvarstående medlemskap av lokal förening inom IOGT-NTO-rörelsen
- vitsord om vårdat uppträdande och i övrigt hedrandeandel
- vitsord om fallenhet och intresse för det valda yrket eller de bedrivna studierna samt
- intyg om behov av stipendiet

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara Strandmanfonden, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 27 april 2008.

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond

IOGT-NTO-rörelsens Kurs- och samlingslokalfond utlyser för tjugoandra året möjlighet att erhålla bidrag eller lån.

Fonden har bildats för att främja bevarande av och stödja upprustning av centralt och av distrikt ägda kursgårdar.

Beslut om fördelning av bidrag och lån sker i maj.

Ansökan ska vara Riksstyrelsen, IOGT-NTO-rörelsen, Elisabeth Larsson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 31 mars 2008.

Eventuella frågor besvaras av Stefan Bergh eller Tore Andersson, tfn 08-672 60 00.

IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse

delar ut stipendium under 2008

Enligt beslut kan ansökan om medel ur IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse sökas till:

- aktiviteter och utbildning som bedrivs inom IOGT-NTO-rörelsen som indirekt eller direkt stimulerar till aktiviteter bland ungdom
- som bidrag till studerande ungdom. Särskild vikt läggs vid ansökningar från studeranden inom områdena socialt arbete, media, sjukvård och polisväsende.
- som bidrag till fritidsanläggningar, kursgårdar och dylikt för ungdom

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara IOGT-NTO:s Ungdomsstiftelse, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast 30 maj 2008.

Stiftelsen Oskar Franzéns stipendiefond

delar varje år ut ett eller flera stipendier.

Fonden instiftades 1975. Oskar Franzén var under sin levnad en av förgrundsgestalterna i svensk nykterhetsrörelse och visade i sin verksamhet på många sätt sin vilja att stödja utbildningen för den helnyktra sektorn.

Fondens ändamål är därför att ge hjälp till utbildning för helnyktra ungdomar som är medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen och som kan förväntas att i framtiden förbli aktiva i denna rörelse. Utdelning av avkastning av disponibla medel sker på Oskar Franzéns födelsedag den 5 oktober.

För att vara berättigad att söka stipendium ska sökanden

- vara under 25 år
- vara aktiv medlem i IOGT-NTO-rörelsen
- kunna ange ett definierat utbildningsändamål till vilket stipendiet skall användas
- efter genomgången utbildning dokumentera densamma

Ålder och den aktiva gärningen som medlem i rörelsen skall skriftligen styrkas.

Ansökningshandlingarna ska vara kansliet tillhanda senast den 29 augusti 2008 på ansökningsblankett som rekvideras på nedanstående adress:

Stiftelsen Oskar Franzéns Stipendiefond, IOGT-NTO, Elisabeth Larsson, IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm.

Drogliberal smörja i Accent

RESPONS

FORSKNING Att i Sveriges största nykterhetsrörelsens tidning få se drogliberal smörja presenterad som vetenskapliga fakta är milt uttryckt allvarligt. I Accent nr 7/07 kan man se att "vetenskapen" visar att LSD, ecstasy och lösningsmedel är mindre farliga än tobak och alkohol. Har ni ingen som helst källkritik? Jag får bara hoppas att ingen ung människa tar en LSD-

ecstasy-tripp eller sniffar som alternativ till alkoholen på skoldansen med IOGT-NTO som argument. För när IOGT-NTO säger att LSD är mindre farligt än alkohol, ja då lär det ju vara mindre farligt med en LSD-tablett än en flaska vin!

Tittar man på seriös forskning så är man överens om en sak i grunden och det är att droger inte kan jämföras. De är alla farliga på olika sätt och skadar på olika sätt!

Men även om jag självklart

inte rekommenderar eller använder alkohol så vet jag vad jag skulle välja om jag tvingades ta en drog och alternativet var LSD och alkohol! Den här så kallade vetenskapliga rapporten ignoreras av engelska regeringen och det gör de alldeles rätt i men inte på grund av att den är kontroversiell på något sätt utan för att den är ren smörja!

Nej allvarligt talat, skärpning Accent-redaktionen!

MATS ERIKSSON, SANDVIKEN

Accent svarar

■ Accent refererar en engelsk forskningsrapport som visar olika drogers skadlighet på samhället, beställd av den engelska regeringen som sedan valde att inte använda den. Det är alltså varken Accent eller IOGT-NTO som har graderat de olika drogernas farlighet. Vi kommer att fortsätta att presentera aktuell forskning om alkohol och andra droger med angivande av källa. Det betyder inte att vi tar ställning till de slutsatser som forskarna drar.

EVA ÅHLSTRÖM
CHEFREDAKTÖR ACCENT

IOGT-NTO växer – läsekretsen växer...

Annonsera i Accent

– det naturliga sättet att nå engagerade läsare.



REKLAMBYRÅ I KÖPING

Glasgatan 21,
731 30 Köping
Tel. 0221-213 40
070-346 346 2
janne@info reklam.nu
www.info reklam.nu



IOGT-NTO

Förbundskonsulent

IOGT-NTO:s Verksamhetsenhet söker förbundskonsulent med inriktning att minska vuxnas alkoholkonsumtion.

Sista ansökningsdag är 15 februari 2007.

Läs mer om tjänsten på www.iogt.se/jobb.

Välkommen med din ansökan.

Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond

Fördelning av stipendier ur fonden sker under våren 2008.

Stipendier/bidrag kan tilldelas medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen för

- planerad eller pågående utbildning för barns och ungdoms fostran
- ledarutbildning för medverkan i ideellt föreningsarbete för barn- och ungdomsverksamhet
- utbildning för och arbete bland flykting- och invandrabarn och dito ungdomar
- utbildning för barn- och ungdomsverksamhet med anknytning till IOGT-NTO-rörelsens olika projektländer.

Föreningar inom IOGT-NTO-rörelsen kan tilldelas bidrag för:

- arrangemang för att engagera invandrarfamiljer i IOGT-NTO-rörelsens föreningsarbete
- förenings direkta medverkan i IOGTs internationella arbete.

Ange i ansökan sökandes namn, adress, telefonnummer och konto.

Ansökan ska vara Oscar Olssons och Roine Rydman-Olssons fond, IOGT-NTO, Tore Andersson, Box 12825, 112 97 Stockholm, tillhanda senast den 27 april 2008.

Saxenborg
Pensionat & Konferens

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Du är välkommen att anmäla dig till

**Påskfirande
på Saxenborg**

Från torsdagen 20/3 till
måndagen 24/3 firar vi
"Påsk på pensionat"



Promenader och utflykt
varvas med program och
god saxenborgsmat med
trivsel och gemenskap.

Ring för mer information!

De som förorenar miljön får betala för sina utsläpp. Då borde också försäljarna av alkohol betala för de skadliga effekterna av sina "utsläpp", tycker Bengt Ödén, mångårig medlem i IOGT-NTO. Han är mycket kritisk till den svenska anpassningen till EUs liberala alkoholpolitik.

Låt säljarna betala

AV BENGT ÖDÉN, MEDLEM I IOGT-NTO

Alkoholens skadeverkningar sätter djupa spår i samhället. Svensk alkoholpolitik har tidigare kännetecknats av en restriktiv hållning, som gett förhållandevis goda resultat i form av lägre konsumtion, lägre skadeverkningar och lägre brottslighet. Men den goda politiska viljeinriktningen har nu bytts mot liberaliseringens värderingar med följdverkningar som är påtagligt negativa.

Uppgifter från Maria ungdomsmottagning i Stockholm är en tydlig bekräftelse på vad som har hänt. En läkare som uttalade sig i ett TV-inslag nyligen var synnerligen orolig för de ungas kraftigt ökade alkoholkonsumtion. Vid större helger var mottagningen förvandlad till något som mycket väl kan kallas för ett alkoholpolitikens fältlasarett med ungdomar ligande på madrasser, helt utslagna.

Läkaren pekade på hur lätt det är i dag att få tag på alkohol. Liberaliseringen skördar skoningslöst offer bland de unga. Den vuxna generationen har uppenbart inte klarat av att hantera denna politiska fråga på ett ansvarsfullt sätt. Det visar den kraftiga konsumtionsökningen under de senaste 10-12 åren.

Finland är ett land som nu tagit konsekvenserna av liberaliseringens svåra följdverkningar. Där stramar man nu upp alkoholpolitiken genom högre skatter och troligtvis också begränsad tillgänglighet. Pris och tillgänglighet är som bekant de två viktigaste redskapen när det gäller praktisk alkoholpolitik.

Dagens mycket generösa tillståndsgivning har medfört att de alkoholfria miljöerna blivit mycket färre. Alkoholen är idag mycket mer tillgänglig än tidigare, inte minst för de unga.



Låt försäljarna av alkohol var med och betala skadeverkningarna. FOTO: PIERRE ANDERSSON

»När kan det bli dags att låta alla utskänkningsställen få vara med och betala de skadeverkningar som alkoholförsäljningen skapar?«

Att det nu ska bli tillåtet för privatpersoner att beställa alkohol via Internet verkar synnerligen konsumtionsfrämjande. Enligt Alkohollagsutredningens ordförande Anita Werner kan det bli möjligt från och med 1 juli i år. Bakgrunden är EU-domen i det så kallade Rosengrenmålet. EUs domstol har slagit fast att det svenska förbudet mot privat import av alkohol inte kan försvaras med att det behövs bland annat för att hålla nere konsumtionen. Anita Werner tror inte att lagen kommer att innebära att fler beställer via nätet. Hennes tro måste nog starkt ifrågasättas.

Man kan undra över varför EU tar så

synnerligen lätt på alla de problem som uppstår på grund av alkohol. En kraftigt ökad dödlighet tycks inte påverka EU-politikerna på något avgörande sätt. Tydligt måste allt underställas de fria marknadskrafterna. Kosta vad det kosta vill är EUs budskap, hur svåra konsekvenserna än kan bli. Här måste krafter sättas in för att få en ändring till stånd. Sveriges EU-förhandlingar i alkoholfrågan blev ett enda stort och katastrofalt misslyckande, som nu kostar stora summor och mänskligt lidande.

Den höga konsumtionen i Sverige orsakas till mycket stor del av de regelverk som tillkommit i och med Sveriges inträde i EU. Ett regelverk som Sverige på intet sätt är betjänt av om vår alkoholpolitik också ska ta hänsyn till folkhälsan. Alkoholreklamen bidrar också till att inspirera till konsumtion. Reklamkanalerna i TV är flitiga alkoholinspiratörer.

Inom miljöområdet har politikerna beslutat om omfattande avgifter i syfte att minska skadeverkningarna. När kan det bli dags att låta alla utskänkningsställen få vara med och betala de skadeverkningar som alkoholförsäljningen skapar? Försäljningsställen tar pengarna men det är samhället som får stå för kostnaderna. De som säljer alkohol borde få vara med och betala notan för vad deras "utsläpp" för med sig. Det är ett förslag som den samlade nykterhetsrörelsen borde arbeta för att få med på den politiska dagordningen!

Till sist undrar jag: När kommer den vuxna generationen att bli så pass nykter att den unga generationen också kan få leva och utvecklas i ett nyktrare samhälle? Vad vi gör är klart effektivare än vad vi säger. ■

Ölen dyrare när kineserna börjar dricka

MÅNADENS SNACKIS Sveriges öl-drickare är bekymrade. "Orosmolnen hopar sig", skriver Dagens Nyheter. Vid årsskiftet höjdes ölskatten med 62 öre per burk och nu ser priserna ut att gå upp än mer framöver. Bristen på malt och humle gör att ölen blir dyrare och

att priset går upp. Att de viktiga råvarorna inte räcker till sägs bero på att förra årets skörd regnade bort. "Kina har också blivit allt mer intresserade av öl", lägger Caroline Ekman på Spendrups till i en kommentar.

/RED



Hårdare tag i Italien mot onyktra bilförare

Italien tar hårdare tag mot onyktra bilförare med strängare straff och kraftigt ökade kontroller ute på vägarna.

■ **ITALIEN** Dricka alkohol och köra bil är fortfarande helt normalt för de flesta i Italien. Nolltollerans är för många ett okänt ord här nere, och trots att det finns lagar som förbjuder bilkörning om man har alkohol i blodet så har det sällan eller aldrig varit några kontroller.

Alltså har folk fortsatt att dricka vin till maten, för att sedan sätta sig i bilen och köra hem. Men det var inte det som fick transportministern Alessandro Bianchi, kommunistpartiet, att vilja ha en strängare lag för trafiksäkerheten.

– Det var främst ungdomarna som är ute hela nätterna på diskotek, och sedan sätter sig bakom ratten frampå morgonkvisten, som fick mig att arbeta för en ny lag. Jag är nöjd med hur den ser ut i dag, även om den säkerligen går att förbättra, säger han till Accent.

Trafikolyckor på grund av alkohol är i dag den största dödsorsaken bland ungdomar mellan 14 och 24 år. Alessandro Bianchi har fått oväntat stöd från hälsovårdsministern, som föreslagit ett totalförbud för alkoholkonsumtion för personer under 18 år, något som lär bli svårt i ett land där små barn ofta får vin uppblandat med vattnen om de bara ber om det.

ENLIGT DEN NYA LAGEN får den som har mellan 0,5 och 0,8 promille i blodet böter på mellan 4 500 och 18 500 kronor, fängelse på upp till en månad och indragning av körkortet i tre till sex månader. Mellan 0,8 och



Många i Italien tar bilen hem efter en natt på stan, vilket den nya lagen vill hindra.

FOTO: PHOTOS.COM

1,5 promille höjs böterna till mellan 7 500 och 30 000 kronor, körkortsindragning på mellan sex månader och ett år, plus ett eventuellt fängelsestraff på tre månader (som kan bytas ut mot sex månaders obetald samhällstjänst).

Med över 1,5 promille i blodet riskerar italienarna numera böter på mellan 14 000 och 47 000 kronor, körkortsindragning på mellan ett till två år och fängelse i sex månader. Alla straffen och böterna fördubblas om föraren orsakat en olycka, och då får ingen köra den inblandade bilen på tre månader. Den som vägrar att utföra alkotest kan få böter på upp till 93 000 kronor, och får inte röra bilen på sex månader, men däremot anses det inte längre vara ett brott.

Andra nyheter på trafiksäkerhetsområdet är att alla med nya körkort får nöja sig med att köra långsammare bilar, hårdare straff för dem som kör utan körkort, förbud för barn under fyra år att åka med på motorcyklar och högre böter för dem som talar i telefon medan de kör bil.

EN ANNAN NYHET ÄR att alla diskotek ska försöka göra besökarna medvetna om riskerna med alkohol och bilkörning. Bland annat ska det vid utgångarna finnas skyltar som talar om promillehalter och effekter av alkoholen.

Den som inte sätter upp varningsskyltarna riskerar i teorin att lokalen stängs mellan 7 och 30 dagar. I praktiken utförs nästan inga kontroller alls, eftersom andra saker prioriteras av den ansvariga stadspolisen.

– Vi vill också starta kampanjer för att få fram samma mentalitet som finns hos er i Sverige, alltså att den som kör inte ska dricka alls. En större medvetenhet om riskerna är den enda verkliga lösningen, förklarar Alessandro Bianchi.

Kritikerna trodde inte mycket på hans förslag när det kom i våras. De hävdade att det är onödigt att stifta nya lagar, eftersom polisen ändå nästan aldrig gör alkotester.

Men kontrollerna har ökat med över en tredjedel bara i augusti 2007. När det gäller drogkontroller för bilförarna har de till och med fördubblats, även om de fortfarande är få jämfört med fartkontrollerna. Men nu börjar man höra talas om mäniskor som fått körkortens indragna efter alkotester, något som hittills varit nästan otänkbart.

KRISTINA WALLIN

accent@iogt.se

ALKOHOLMÄTARE PÅ BARER OCH DISKOTEK

BLÅS De nya hårdare trafiklagarna i Italien har gjort att många barer och diskotek skaffat alkoholmätare eller satt upp varningsskyltar. I trendiga Milano är det redan högsta mode att testa sin alkoholhalt i blodet efter en kväll på krogen. Många av de största ineställena har redan satt upp egna alkohol-

mätare i entréerna, så att alla kan testa sig innan de sätter sig i bilen och åker hem.

Flera företag har redan insett att detta är den närmaste framtidens stora business, och erbjuder väggfasta mätare med utbytbara munstycken till lokalerna. På en del ställen är det helt gratis att testa

sig, på andra kostar det en euro.

Andra lokaler föredrar att erbjuda det set som apoteken säljer för att testa alkoholhalten. De kostar i stället runt två euro, men de flesta lokaler ger dem gratis. Vissa lokaler har bett vakterna att erbjuda testen till de kunder som de tror kan vara i riskzonen.

Reaktionerna från kunderna varierar enligt krögarna beroende på ålder. De yngre är rädda för att ha för hög alkoholhalt, medan de lite äldre skojar och inte tar vare sig testen eller lagen på så stort allvar.

KRISTINA WALLIN

Vägverket kritiseras av

Ointresse har gjort att Vägverket misslyckats med att minska alkoholen i trafiken säger egna experterna Hans Laurell.

■ **BORLÄNGE** – Det finns inte något uppriktigt engagemang och intresse från Vägverkets sida när det gäller problematiken kring alkohol och andra droger i trafiken, säger verkets egna mångåriga expert i frågan, Hans Laurell.

– Det är därför vi har misslyckats så kapittalt.

Hans Laurell har gått i pension men har fortfarande ett rum till sitt förfogande i Vägverkets lokaler i Borlänge, och ringer man myndigheten för att få tala med en expert i alkohol- och andra drogfrågor är det ännu Laurell man hänvisas till.

– Någon efterträdare till mig har inte utsetts, påpekar han, och fastän han kan ha förståelse för det (på grund av att Vägverket håller på att omorganisera) så gör det honom ändå bekymrad.

– Trots att alkohol och droger i trafiken utåt påstås vara en av de viktigaste frågorna har resurserna för att komma till rätta med problemen mer än halverats under de senaste tre, fyra åren. Jag tycker att Vägverket som myndighet sviker sitt ansvar.

VARJE DAG FÖRETAS MELLAN 15 000 och 20 000 rattfyllerikörningar i Sverige. Som trafikant kan du räkna med att möta en rattfull ungefär lika ofta som du möter en taxi.

Cirka 125 människor dödas och ungefär 1 800 skadas svårt i alkoholrelaterade olyckor varje år. Ungdomar (upp till 24 år gamla) är överrepresenterade.

42 procent av de bilförare som körde ihjäl sig under 2006 gjorde det med alkohol i kroppen. Under mitten av 90-talet var motsvarande andel ungefär 20 procent.

– Vi lyckas med andra ord minska andra typer av olyckor, men när det gäller alkohol lyckas vi inte alls. Då borde åtminstone resurser avsättas i proportion till den roll som alkoholen spelar, men i stället är det precis tvärtom, säger Hans Laurell.

Att det är så tror han paradoxalt nog har med nollvisionen att göra, åtminstone delvis. När den kom blev det viktigt att visa på minskade dödstal snabbt och då prioriterades satsningar på sådant som gav resul-



Hans Laurell har varit Vägverkets expert i alkohol- och drogfrågor i fjorton år. Nu har han gått i pension och – På Vägverket finns inte något uppriktigt engagemang när det gäller problematiken kring alkohol och andra droger i trafiken, säger verkets egna mångåriga expert i frågan, Hans Laurell.

»**Trots att alkohol och andra droger i trafiken utåt sägs vara en av de viktigaste frågorna har resurserna mer än halverats under de senaste tre, fyra åren.**«

HANS LAURELL, EXPERT PÅ VÄGVERKET

tat direkt, som till exempel mitträcken på landsvägar.

ATT MINSKA ANTALET ALKOHOLPÅVERKADE i trafiken är inte lika lätt. Resultaten låter vänta på sig.

– Och därmed är det förebyggande arbetet på det här området inte lika intressant.

För det är förebyggande man måste arbe-

ta. Det är Hans Laurell övertygad om. Ungdomarna måste vaccineras, säger han. Alla unga människor måste kontinuerligt informeras om riskerna med

alkohol och droger i trafiken.

– I dag är hela årskullar "ovaccinerade". Många tycker att det är fel att skrämmas, men det tycker inte jag. Något av det bästa som gjorts i den här vägen var projektet "På tiondelen av en sekund" som genomfördes i Trelleborg för några år sedan. Räddningstjänsten, polisen, skolan, kyrkan, med flera arrangerade en olycka.

av egen expert



ision och kritiserar sin egen myndighet öppet.
och andra droger i trafiken, säger han. Resurserna för att ta itu

FOTO: STAFFAN GUSTAVSSON

Några elever agerade och var införstådda med vad som skulle ske, men flertalet var det inte. Iscensättningen var mycket stark. Eleverna tyckte att den var bra. De säger att de vill se verkligheten och jag tycker att de har rätt.

Man måste också komma till rätta med dem som dricker för mycket och för ofta

och ändå sätter sig bakom ratten.

– Majoriteten av dessa människor har alkoholproblem, även de som ertappas med lägre promillehalter. Här görs alldeles för lite. Personer som har en promille eller mer i blodet tvingas till läkare om de åter vill ha körkort, men inte de som har under en promille. Jag vill i princip att alla som ertappas berusade i trafiken ska genomgå kontroller för att bevisa att de inte har alkoholproblem.

DOMSTOLARNAS PÅFÖLJDER HAR FÖRÄNDRATS under senare år. Hans Laurell understryker att han inte tror att fängelsestraff i sig hjälper, men det hjälper om det kombineras med vård.

– Tidigare kom rattfylleristerna till anstalterna Rostorp och Östra Gård där de fick behandling. I dag finns bara en av anstalterna kvar, men där är ändå nästan inga rattfyllerister för de flesta har fotboja eller gör samhällstjänst. Hur påverkas dina alkoholvanor av att du krattar löv i femtio timmar åt kommunen? När ingen ens frågar dig om ditt drickande? Nej, som samhällstjänsten är utformad för flertalet rattfyllerister är den direkt kontraproduktiv.

Vägverket stödjer arbetet med Skellefteåmodellen som innebär att den som åker fast för rattfylleri erbjuds vård direkt, innan försvarsmurarna hunnit byggas upp. Skellefteåmodellen är bra, menar Laurell. Men han ser det som ett problem att den bygger på frivillighet.

– Jag vill ha fler tvångsmedel. Många tror inte att det är någon idé att använda tvång mot någon som kanske inte har sjukdomsinsikt, men jag håller inte med. Även om personen i fråga är negativt inställd konfronteras han eller hon i alla fall med frågeställningarna.

CATARINA GISBY / REDAKTA

accent@iogt.se

DÖDSFALLEN HAR MINSKAT SEDAN NOLLVISIONEN INFÖRDES

NOLLVISIONEN innebär att vägar, gator och fordon i högre grad ska anpassas till människans förutsättningar. Trafiksäkerhetsarbetet enligt nollvisionen utgår ifrån att allt ska göras för att förhindra att människor dör eller skadas allvarligt i olyckor. Sedan nollvisionen har etablerats i Sverige har antalet dödade minskat i trafiken.



Alkohol största orsaken till dödsfall på vägen

■ **TRAFIK** Alkohol är enskilt främsta orsak till att fler dör i trafiken. Antalet påverkade förare har ökat med 50 procent på tio år, enligt ny studie. Cirka 20 000 kör varje dygn med alkohol i kroppen och fler än var fjärde förolyckad förare hade alkohol i kroppen.

Andelen berusade bilister har ökat från 0,19 till 0,24 procent, enligt en ny undersökning från Väg- och transportforskningsinstitutet. Siffrorna bygger på 23000 utandningsprov som gjorts i Södermland, Örebro och Östergötlands län. Mer än 90 procent av de ertappade rattfylleristerna var män.

TROTS ATT ALKOLÅS UTVECKLAS och polisens kontroller ökat, så kör alltså fler förare påverkade. Tidigare räknade man med 16 000 påverkade per dygn, men efter VTI:s nya studie så är de nu uppåt 20 000.

– Det måste till en attitydförändring, menar Tom Bjerver på Motorförarnas helnykterhetsförbund. Han säger till SVT:s Rapport att det vore bra om körkortsutbildning infördes i gymnasieprogrammet så att alla unga fick kunskap om vikten av att vara nykter bakom ratten.

VÄGVERKET'S NOLLVISION VAD GÄLLER trafikdöden tog ifjoll ett steg tillbaka. Målet var att få ner dödsolyckorna till 270, men istället avled omkring 490 personer i trafikolyckor. Tio procent fler än året före. Höga hastigheter, högkunjunkturen med ökande trafik och misslyckade insatser mot rattfylleriet är viktiga förklaringar, enligt Vägverkets generaldirektör Ingemar Skogö.

DRUGNEWS



Bjuda hemma leder till ökat drickande

KONSUMTION Att bjuda på alkohol hemma leder till ett ökat drickande. Detta bekräftas i en droganeundersökning som genomförts bland 1 100 gymnasieungdomar i Västra Götaland. I gruppen som blir bjudna av sina föräldrar är andelen intensivkonsumenter 62 procent, medan den i gruppen ungdomar som inte blir bjudna alls eller bara får smaka ur föräldrars glas är 44 procent.

Undersökningen visar också att intensiv konsumtion av alkohol och skolk har ett samband.

Vid problem i samband med alkoholkonsumtion uppges unga kvinnor i något högre utsträckning relationsrelaterade problem och oskyddat sex medan unga män rapporterar mer utåtagerande beteenden som slagsmål och bråk med polis. / PA

EU-nej till finsk alkoholvarning

FINLAND EU-kommissionen anser att det är fel att förse finska alkoholflaskor med allmänna varningstexter om alkoholen farlighet. Däremot går det bra att varna för att alkohol kan skada fostrets utveckling.

Enligt den skärpta finska alkohollagen ska alla alkoholflaskor som säljs i Finland från den 1 januari 2009 förse med varningstext: "VARNING: Alkohol riskerar fostrets utveckling och din hälsa."

De finska MTV3-nyheterna rapporterar att EU-kommissionen nu sagt nej till den senare delen av varningstexten, det vill säga den allmänna varningen för att alkohol kan skada hälsan. Det betyder att varningstexten nu måste formuleras om.

Texten beslutas av social- och hälsoministeriet, men i lagtexten står det att det dels ska vara en allmän varningstext om produktens skadliga effekter på hälsan, dels en kompletterande varningstext om risken för fosterskada.

EU-kommissionen menar också att Finland måste acceptera andra länders varningspraxis, så att utländska bryggerier inte ska behöva ändra sina etiketter på de drycker som exporteras till Finland.

DRUGNEWS

Unga missbrukare får hjälp snabbt

VÅRD Att erbjuda ungdomar som gripits för narkotikabrott omedelbar vård har visat sig vara ett framgångsrikt recept för att få dem att sluta. Det visar en uppföljning av projektet Mumin, ett samarbete mel-



MAX TVÅ ÖL PÅ PUBEN

STORBRITANNIEN Den stora pubkedjan JD Wetherspoon, med 683 pubar över hela Storbritannien, inför nu regeln att den som har barnen med sig till puben bara får dricka två öl.

För tre år sedan började kedjan tillåta barn att vistas i pubarnas restaurangdel fram till nio på kvällen. Nu säger företaget att man vill få britterna att sluta använda puben som barnvakt och inför begränsningen.

Den nya policyn har tagits fram sedan en man som besökte en pub i Liverpool tillsammans med sin fru och tvååring blivit nobbad en tredje öl. Detta trots att hans hustru drack alkoholfritt och körde bil. Mannen krävde en tydligare regel, vilket han nu har fått.

PIERRE ANDERSSON

lan Stockholmspolisens, beroendecentrum Maria Ungdom och socialtjänstförvaltningen.

Under de första 2,5 åren grep polisen 595 ungdomar under 20 år för ringa narkotikabrott. De erbjöds ett omedelbart akutsamtal vid Maria Ungdom. 42 procent accepterade och inledde behandling. Under hösten gjordes en uppföljning, mellan någon månad och upp till tre år efter avslutad behandling.

– Över hälften, 58 procent av ungdomarna, hade slutat missbruka narkotika. Och

ingen av dem som hade en uppföljningstid under året använde längre narkotika, säger projektledaren Ulf Wahlgren till SvD.

Projektet anses så framgångsrikt att det nu fortsätter i den reguljära verksamheten.

Alkolås ska utredas av regeringen

TRAFIK Regeringen tillsätter en utredning som ska se över möjligheten till ett system för alkolås till dömda rattfyllerister. Tanken är att dömda

rattfyllerister bara ska kunna få tillbaka körkortet om de kör med alkolås på bilen, skriver näringsdepartementet i ett pressmeddelande.

– Det här är ett väldigt viktigt beslut som kommer att innebära att säkerheten på våra vägar kommer att höjas, säger infrastrukturminister Åsa Torstensson.

För att rattfyllerister som har alkoholrelaterade problem ska vilja välja att ingå i ett alkolåsprogram, som har bättre effekt för denna grupp än att bara installera alkolås, måste det enligt Åsa Torstensson bli mer attraktivt att välja detta. Utredningen ska därför analysera hur ett framtida alkolåsprogram ska kunna bli mindre kostsamt och enklare för individen.

– Min utgångspunkt är att vi måste se över alla möjligheter att få ner kostnaderna för den enskilde – kostnader för alkolåset, administration och läkarbesök, avslutar Åsa Torstensson.

Utredare öppnar för privat spritimport

INFÖRSEL Redan nästa sommar kan privat distanshandel med alkohol från andra EU-länder vara helt tillåten. Det föreslår den statliga alkohollagsutredaren i ett delbetänkande.

– Det ska alltså bli tillåtet för en privatperson att för eget eller familjens bruk föra in spritdrycker, vin och starköl inom EG-området – under förutsättning att man fyllt 20 år, säger utredaren Anita Werner till SR Ekot.

Och dessutom ska svensk alkoholskatt betalas. Hon tror dock att den fördyringen gör att privatimport efter regeljusteringen inte kommer att

»Ju mindre alkohol man dricker, desto bättre är det.«

GUNNAR ÅGREN, generaldirektör på Statens Folkhälsoinstitut, i intervju i Aftonbladet om knepen som får oss att leva 14 år längre.

locka många fler svenskar att handla utomlands.

Efter EU-domstolens beslut i det uppmärksammade Rosen-grenmålet juni och ytterligare ett senare i höst så upphävdes i praktiken det svenska förbudet mot privat import av alkohol som annan transportör fraktar hem. Regeringen tillsatte i september en utredning om översyn av alkohollagen för att bland annat harmonisera reglerna efter EG-fördraget.

DRUGNEWS

Snabb internethjälp till den som dricker

VÄRD Var femte person har någon gång funderat på om de dricker för mycket. Sex av tio har någon gång känt oro för en väns eller arbetskamrats alkoholfvanor. Detta visar en undersökning som presenterades av Alkoholkommittén i slutet av förra året.

Vanorna är mest oroande i åldersgruppen 18-29 år där var fjärde person uppger att man någon gång velat minska sitt eget drickande.

”Det finns ett stort behov av information stöd och rådgivning i alkoholfrågor. För många som dricker för mycket kan det kännas svårt att söka hjälp och ofta vet man inte vart man ska vända sig”, skriver folkhälsominister Maria Larsson i en debattartikel i Aftonbladet.

Därför lanseras nu Alkohohljälpen, ett webbaserat självhjälpsprogram för den som vill minska sitt drickande. Programmet innehåller ett antal övningar och beprövade tips för den som bestämt sig för att dricka mindre.

Alkohohljälpen hittar du på hemsidan: www.alkohohljalpen.se

Alkoholindustrin styr alkoholpolitiken

POLITIK I Uganda och Malawi är alkoholindustrins egna konsulter med och formulerar ländernas alkoholpolitik. Detta enligt dokument som IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut, III, kommit över.

”Avsikten är förstås att alkohollagstiftningen ska vara så lite restriktiv som möjligt. Då kan de stora alkoholljätarna i EU sedan exploatera dessa marknader fritt”,

skriver Per-Åke Andersson, projektledare på III, på sin blogg.

Han skriver vidare:

”Tänk dig att Bofors, Hägglunds, SAABs flygdivision och Volvo flygmotor skulle få i uppdrag att forma Sveriges försvarspolitik”

/ PA



Den amerikanske senatoren och presidentkandidaten Mike Gravel vill legalisera marijuana, som han anser är mindre farligt än alkohol.

USA-kandidat vill legalisera marijuana

USA Den demokratiska presidentkandidaten Mike Gravel berättade i början av januari för en grupp gymnasieelever att marijuana är säkrare än alkohol. Gravel menar att marijuana därför borde legaliseras och göras tillgängligt i vanliga affärer.

– Alkohol är väldigt mycket värre än marijuana. Jag är säker på att ni blivit stupfulla med alkohol, sade Gravel enligt lokalpressen. Det är mycket säkrare att bli berusad av marijuana.

Mike Gravel har länge krävt avkriminalisering av mindre narkotikaförseelser.

Stor ökning av narkotikabeslagen

NARKOTIKA Mellan 2006 och 2007 ökade antalet beslag av narkotika från 2 400 till 3 300. En av anledningarna till ökningen kan vara delvis för-

ändrade arbetsmetoder från tullverkets sida.

– Vi har under 2007 prioriterat att störa flödet av narkotika som skickas med post, säger generaltulldirektör Karin Starrin. Ofta handlar det om ungdomar som har beställt narkotika via Internet och det är viktigt att vi markerar att det är olagligt.

Tullverkets metod att bekämpa den organiserade brottsligheten är att arbeta i projekt. Arbetet har resulterat i flera stora beslag. Man har bland annat gjort beslag på 30 kilo amfetamin i västsverige och på 16 miljoner cigaretter i stockholmsområdet.



Flickor säljer sig för ett par öl

AUSTRALIEN Enligt rapporter från den australiensiska behandlingsorganisationen Odessey House blir alkoholmissbruk bland unga flickor allt vanligare. Flickor så unga som 11 år har prostituerat sig för att skaffa alkohol.

– På en av våra projektorter brukar en grupp flickor mellan 11 och 16 år gå ner till barerna när de stänger vid ett på morgonen, säger en representant från Odessey till news.com. Då kan de prostituera sig för en burk öl eller två, det här blir allt vanligare på de ställen vi arbetar.

Organisationen menar att tillgängligheten till alkohol måste begränsas, att varningstexter borde tryckas på flaskorna och att alkoholäskan borde förbjudas.

TRE FRÅGOR

Andreas Ericsson,

fd politisk assistent för IOGT-NTO-rörelsen och NBV i Bryssel

Du har just flyttat hem från Bryssel. Vad ingick i ditt jobb där nere?

– Det handlar mycket om att vara rörelsens person på plats och att se vad som är på gång. Dessutom arrangerar man en hel del studiebesök från Sverige.

Hur ser dina intryck av europeisk alkoholpolitik ut efter knappt fyra månader i parlamentets och kommissionens korridorer?

– Även om det finns en del av kommissionen som har hand om folkhälsofrågor så kan man tydligt se att andra delar som skatt, jordbruk och näringspolitik hela tiden väger tyngre. Men man ska också säga att folkhälsan blir allt viktigare. Jag har jobbat med de här frågorna i några år nu och ser en kraftig mognad både hos EU och medlemsländerna.

Ert arbete i Bryssel sker under lite andra förutsättningar än alkoholindustrins lobbyarbete?

– Det man kan säga om industrin där nere är väl att deras högsta företrädare kan lyfta luren och få direkt tillgång till en kommissionär medan vi får jobba i veckor för att få prata med en tjänsteman.

/ PA

KROGAR BRYTER MOT

10 800 krogar har tillstånd att servera alkohol i Sverige. Färre än 20 av dessa får varje år tillståndet återkallat för att de misskött "ordning och nykterhet". Detta trots att många krogar bryter mot alkohollagen varje vecka.

AV PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@iogt.se

SERVERINGSTILLSTÅND Mannen som gick runt på krogarna i Östersund den där kvällen i höstas var kraftigt berusad. Stupfull, sluddrande och med klara problem att gå rakt. Trots detta blev han serverad på varje ställe utom två.

Den här gången var det en skådespelare anlitad av länsstyrelsen i Jämtland som testade krogarna. Genom så kallade berusningsstudier undersöker man hur väl serveringsställena klarar att leva upp till alkohollagens krav. Ett av dem är att man inte får servera alkohol till den som "är märkbart påverkad av alkohol". I det här fallet testades 22 krogar i Östersund, Strömsund, Krokom och Berg. Resultaten är nedslående – skådespelaren blev serverad på 20 ställen.

Den som varit på krogen de senaste åren vet att resultaten på inget sätt är unika för krogarna i Jämtland. På många ställen verkar överservering och kraftigt berusade gäster vara mer regel än undantag.

Riksgenomsnittet ser dock bättre ut än de senaste resultaten i Jämtland. Omkring fyra av tio testade krogar klarar inte de överserveringstester som Statens Folkhälsoinstitut, FHI, genomför regelbundet tillsammans med länsstyrelserna.

TROTS DETTA ÄR DET ovanligt att tillstånden dras in. Varje år är det färre än 20 som återkallas på grund av överservering eller att man serverat alkohol till unga – en siffra som motsvarar 0,2 procent av det totala antalet krogar med serveringstillstånd.

Antalet tillstånd att servera sprit, vin och starköl har ökat kraftigt de senaste 20 åren. 1987 fanns omkring 3000 tillstånd i hela landet, motsvarande siffra för 2007 är 10 800. Av dessa är det alltså bara ett litet fåtal som återkallas på grund av att man säljer till ungdomar eller för att man serve-

rar även kraftigt berusade personer. Några siffror för 2007 finns inte tillgängliga ännu, men 2006 hittar vi sammanlagt 18 återkallelser på grund av ordning och nykterhet i statistiken. Statistiken visar också att dessa återkallelser skett i så få som 11 av landets 290 kommuner. Över 96 procent av kommunerna har inga återkallelser alls med de här grunderna.

MIKAEL BENTZER ÄR ENHETSCHEF för tillsynsenheten på FHI. I enhetens uppdrag ingår att vara central tillsynsmyndighet enligt alkohollagen. I praktiken innebär det att man ska föra ut riksdagens beslut i landet.

– Man kan säga att det är tänkt som en trestegsraket där kommunerna gör grovjobbet, förklarar Mikael Bentzer. Länsstyrelserna ska både utöva tillsyn över och ge råd och hjälp till kommunerna. Vi ska bland annat ge stöd till länsstyrelserna och bedöma hur lagen fungerar.

Han håller med om att det finns problem med tillsynen av serveringstillstånden.

– När den nya alkohollagen antogs i mitten av nittiotalet var det för att riksdagen ville ha lugna, säkra krogar där inga underåriga serveras. Ur ett nationellt perspektiv är det frustrerande att vi inte har kommit längre. Riksdagen återkommer gång på gång till att det inte duger, att vi måste göra mer.

Mikael Bentzer är noga med att påpeka att skillnaderna mellan kommunerna är stora.

– Efter 14 år med den nya lagen så har man kommit en bra bit på sina håll. Men när länsstyrelserna rapporterade till oss förra året svarade en tredjedel att det finns allvarliga brister i kommunernas tillsynsverksamhet.

Det finns många orsaker till att systemet med tillsynen av serveringstillstånden inte



Att servera alkohol till berusade eller minderåriga är tå

fungerar som det var tänkt. De personer Accent har talat med pekar på fyra huvudorsaker:

Intressekonflikter. Lokala politiker ser ibland serveringstillstånden mer som en närings- och turismfråga snarare än som alkohollagen. Detta trots att alkohollagen

' LAGEN OSTRAFFADE



är tämligen riskfritt för krogägare. Försvinnande få serveringstillstånd dras in varje år. Krogen på bilden är inte med i texten.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

är tydlig på den punkten: alkoholpolitiska hänsyn ska alltid gå före ekonomiska.

Länsrätternas bedömning. Den som får tillståndet indraget kan överklaga till länsrätten. I många fall gör länsrätten en annan bedömning än kommunen och ger krögaren tillståndet tillbaka, vilket leder till att

kommunernas handläggare ger upp.

Dåligt stöd och otillräcklig utbildning. Många kommunala handläggare arbetar ensamma och utan tillräcklig utbildning. Det är ofta svårt för en ensam handläggare att försvara tuffa förslag inför kollegor och politiker.

Resurser. I många kommuner finns bara en handläggare som dessutom arbetar deltid med tillsyn av serveringstillstånden.

Att vara alkoholhandläggare i en kommun är inget enkelt jobb. Man måste kunna lagen som ett rinnande vatten men också klara att möta krögare och serve- ➤



I många kommuner har näringslivs- och turistintresset gjort det svårare för tillsynshandläggarna att försvara sina förslag. FOTO: PIERRE ANDERSSON

› ringspersonal på rätt sätt. Jobbet innehåller en blandning av service och kontroll som många gånger är svår att hantera.

FHI vill höja handläggarnas kompetens rejält och håller på att ta fram en ny utbildning. Till hösten drar man igång en provutbildning på högskolenivå med 20 studenter.

– Det här är ett måste, säger Mikael Bentzer, En av anledningarna till att länsrätternas bedömning ofta skiljer sig från kommunernas är att ärendena inte är tillräckligt bra utredda och presenterade. Handläggarna måste bli säkrare i sin roll och kunna servera kassaskåpsäkra utredningar.

Vad krävs för att ärendena ska hålla i länsrätten?

Mikael Bentzer menar att det är en lång kedja som måste hålla hela vägen.

– För det första handlar det om att välja rätt ärenden och om att vara väl påläst och förberedd. Sedan är det viktigt att det finns en samsyn mellan polisen, skatteverket och kommunen. Har man inte det är chansen betydligt lägre att vinna i länsrätten. Där har man höga beviskrav och det ska man ha, annars blir det inte rättsäkert

Anders Häregård är chef för tillståndsenheten inom Stockholm Stad, den kommun

i Sverige med det i särklass största antalet serveringstillstånd. Han håller inte med om att de bakslag kommunen råkar ut för i länsrätten beror på dåligt förberedda ärenden.

– Vi är inte alltid överens om hur lagen ska tolkas och var ribban ska ligga. Vi har haft fall där polisen gjort 10 omhändertaganden enligt lagen om berusade personer inne på en krog. Trots detta bestämde läns-

»DET TRYCKS PÅ FRÅN NÄRINGS- LIVSHÅLLET OCH HANDLÄGGARNA KÄNNER SIG PRESSADE.«

TORBJÖRN ERICSON, ORDFÖRANDE I KAF,
KOMMUNALA ALKOHOLHANDLÄGGARES FÖRENING

rätten att det räckte med en varning.

Ytterligare en orsak att krogarna ofta får tillbaka tillstånden i länsrätten är att man hunnit bättra sig och infört åtgärder för att se till att problemen inte upprepas.

– När målet väl kommer upp i länsrätten har det hunnit gå en tid och om rätten ser att krögaren sköter sig bättre tar man hänsyn till det. Sen har vi frågan om vad som ska räknas som "upprepade tillfällen". Vi försöker hävda att förseelser vid två tillfällen ska räcka.

Jämfört med många andra kommuner i Sverige ligger Stockholm långt fram när det gäller tillsynen av krogarna. Redan 1995 drog man igång STAD-projektet, ett sätt att utveckla det förebyggande arbetet i kommunen. Genom projektet "Ansvarsfull alkoholservice" har man samarbetat med branschen för att få ned den våldsbrottslighet som ofta sker i anslutning till krogarna. Genom bättre utbildning av krögare och serveringspersonal kombinerat med en förstärkt tillsyn av krogarna har man lyckats minska överserveringen kraftigt. På tio år har andelen krogar som misslyckas vid testerna med skådespelare som spelar kraftigt berusade minskat från 95 procent till 15 procent, en siffra som är klart lägre än riksgenomsnittet.

Projektet var så framgångsrikt att FHI tog över det 2002 och sprider sedan dess metoden till landets övriga kommuner.

EN STOR DEL AV de kommunala alkoholhandläggarna runt om i landet är medlemmar i KAF, Kommunala Alkoholhandläggares Förening. Organisationen bildades strax efter att ansvaret för tillstånd och tillsyn flyttats från länsstyrelserna till kommunerna som en intresseförening för de som arbetar dagligen med de här frågorna.

Ordförande i KAF är Torbjörn Ericson, till vardags alkoholhandläggare i Sotenäs kommun. Hans bild av den kommunernas hantering av alkoholtillstånden är delad.

– Det spretar ganska mycket, säger han. Det finns kommuner som är väldigt drivande och aktiva medan andra inte klarar att vara lika duktiga.

KAF tycker att länsstyrelserna borde vara med aktiva. I uppdraget ingår att de både ska kontrollera så att kommunerna sköter sig och en stödjande funktion. I verkligheten får ofta den ena delen en större vikt.

– I stora drag klarar länsstyrelserna tillsynen över kommunernas arbete men jag tycker att man tappar det andra. En bättre rådgivande och stödjande verksamhet från länsstyrelserna är en av pusselbitarna som behövs för att få samma nivå på arbetet i hela landet.

NÅR ALKOHOLLAGEN GJORDES OM i mitten av nittioalet flyttades alltså hanteringen av serveringstillstånden från länsstyrelserna till kommunerna. Redan från början fanns kritik och farhågor om att konflikter mellan alkoholpolitik och näringspolitiska intressen skulle orsaka problem.

– I den utvärdering vi gjorde ett par år efter omställningen tyckte vi att det fungerade ganska bra, säger Mikael Bentzer. Om vi skulle göra samma utvärdering i dag är jag inte säker på att vi skulle komma fram till samma resultat.

Bilden som växer fram är tydlig: i många kommuner har närings- och turismintressen flyttat fram positionerna de senaste tio åren och det har blivit svårare för alkoholhandläggarna att försvara sina förslag till åtgärder.

– Det här är vad vi hör från våra medlemmar, säger Torbjörn Ericson. Det trycks på från näringslivet och handläggarna känner sig pressade. Det finns också fall där de förtroendevalda politikerna viker undan och gör väldigt vidlyftiga tolkningar av lagen när man beviljar nya tillstånd. Vi har också exempel på handläggare som upplever att de kritiserats av kollegor bara för att de försöker göra sitt jobb.

Trots problemen är det ingen som



Idag är det bara krögarna som kan överklaga ett beslut om serveringstillstånd.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Accent talat med i samband med det här reportaget som tycker att länsstyrelserna och staten borde ta tillbaka hanteringen från kommunerna.

– Även om det finns problem med dagens system är jag inte säker på att det skulle bli bättre av att flytta tillbaka hanteringen, säger Torbjörn Ericson. Vi som arbetar i kommunerna har trots allt en helt annan lokal kännedom och bra kontakter med polis och andra lokala myndigheter.

EN ÅTGÄRD SOM KAF gärna skulle se är att ge FHI rätten att överklaga kommunala beslut som går emot alkohollagen. Som systemet ser ut idag är det i princip bara krögaren själv som kan överklaga beslut till länsrätten. Detta sker regelbundet vid negativa tillståndsbeslut eller när kommunen bestämt sig för att dra tillbaka ett tillstånd.

Om kommunens politiker däremot beviljar ett tillstånd på tveksamma grunder finns idag inga möjligheter att få det prövat i högre instans.

– Vi tycker att FHI kunde få den rollen, säger Torbjörn Ericson. Då skulle man kunna korrigera tveksamma och uppenbart felaktiga beslut och komma tillrätta med de här problemen.

Den här gången var mannen som raglade runt på Östersunds krogar en professionell och inhyrd skådespelare. Egentligen spik nykter och tillsammans med kollegan som var med för att observera och föra anteckningar hade han inga problem att ta sig hem på ett säkert sätt den natten. För många andra slutar det inte lika väl. Man räknar med att tre fjärdedelar av våldsförövarna en vanlig helg är berusade, minst hälften av offren likaså. En stor del av våldsbrotten i våra städer sker i anslutning till krogarna.

– Att få lagen att fungera som det var tänkt med lugna och säkra krogar är ett viktigt verktyg för att få bukt med de här problemen, säger Mikael Bentzer. Och i och med EU-medlemskapet är det ju en av få arenor där vi faktiskt fortfarande kan göra något. ■

REGERINGEN HAR TILLSATT UTREDNING AV ALKOHOLLAGEN

ÖVERSYN Regeringen har beslutat om en översyn av alkohollagen och utsåg Anita Werner till utredare. Utredningen ska vara färdig senast den 31 december 2008.

Den nuvarande lagen har funnits sedan mitten av nittioalet och i den står det att kommunerna ska sköta såväl hanteringen av

nya tillstånd för servering av öl, vin och sprit som tillsyn. I tillsynen ingår att kontrollera så att serveringen sker enligt alkohollagens bestämmelser. Där sägs bland annat att man inte får servera den som redan är "märkbart berusad" eller den som inte fyllt 18 år.

Varje år återkallas omkring 175 av de strax under 11 000 tillstånd

som finns i landet. De allra flesta återkallas på grund av ekonomiska oegentligheter.

För att ett serveringstillstånd ska kunna återkallas på grund av brister i "ordning och nykterhet" krävs att man dokumenterat att detta skett vid upprepade tillfällen. Ofta stannar det istället vid en varning. De krögare som är miss-

nöjda med kommunens beslut om återkallelse eller varning kan överklaga beslutet till länsrätt och kammarrätt.

FOTNOT: Håkan Kjellson, IOGT-NTOs förbundsjurist kommer att sitta med i den expertgrupp som ska ingå i översynen av alkohollagen. Om hans syn på utredningen går att läsa på sidan 45.

En slutsats behöver inte vara sann bara för att den upprepas många gånger. Flertalet av de studier som visar att måttlig alkoholkonsumtion är nyttig för hälsan lider av samma metodproblem, skriver alkoholläkaren Sven Andréasson. Riskerna med alkohol är välkända men nyttan minst sagt tveksam.

Tveksam nytta av alkohol

AV SVEN ANDRÉASSON, ALKOHOLLÄKARE

Sedan många år pågår en alkoholpolitisk dragkamp i Europa. På ena sidan står folkhälsopolitiker, som ser alkoholfrågan som en social fråga. På den andra sidan står handelspolitiker, som ser alkohol som en vara vars fria rörlighet måste försvaras.

Hälsan har emellertid också använts som argument mot kontroll och restriktioner. Med stöd av modern medicinsk forskning hävdar man att alkohol i måttliga mängder inte bara är ofarlig utan också hälsofrämjande. Bland forskare finns en stor uppslutning kring åsikten att måttlig alkoholkonsumtion förlänger livet och i synnerhet reducerar risken för hjärt-kärlsjukdomar. Men var går gränsen mellan "måttlig" och "skadlig" konsumtion?

Vid studier av stora grupper kan man redan vid en genomsnittlig konsumtion på ett halvt glas vin om dagen se en klar ökning av problem rörande hemförhållanden, ekonomi, relationer, utsatthet för våld, arbete och allmän tillfredsställelse med livet jämfört med dem som inte dricker alls. Förklaringen till att man finner dessa sociala effekter vid så låga konsumtionsnivåer är att man här beskriver genomsnittskonsumtion. En genomsnittlig konsumtion på ett halvt glas om dagen kan således vara förenlig med glest återkommande berusningsdrickande, som även om det är glest kan orsaka allvarliga sociala problem.

Flertalet alkoholrelaterade sociala problem men också olycksfall, våld och självmord uppkommer bland dem som i allmänhet dricker måttligt men som ibland berusar sig. Denna grupp är mycket större än storkonsumenterna.

För folkhälsa och välbefinnande gäller alltså regeln "mindre är bättre" – åtminstone i Sverige, med dess berusningsinriktade dryckesmönster. I synnerhet gäller detta för människor under 50, där alkohol inte har visats ha några positiva hälsoeffekter alls. Om det finns några positiva hälsoeffekter efter 50 är mer oklart.

Mot denna bakgrund bör man vara skeptisk mot påståenden om alkoholens skyddande effekt. Det är förvånande hur okritiskt detta budskap accepterats även bland kvalificerade forskare.

»Det är förvånande hur okritiskt detta budskap accepterats även bland kvalificerade forskare.«

Ett viktigt problem är att de studier som rapporterat positiva hälsoeffekter av alkohol har utgått från jämförelser mellan måttlighetsdrickare och helnykterister. Helnkyteristerna är emellertid en heterogen grupp, som är otillräckligt studerad.

Två huvudgrupper kan identifieras: å ena sidan de som avstår från alkohol av principiella skäl, exempelvis religiös övertygelse, hälsosam livsstil, social solidaritet och så vidare, och å andra sidan de för vilka nykterheten är en följd av fattigdom, ohälsa och social isolering. Den första gruppen är den mindre, cirka 20 procent av alla nykterister i Sverige. Därför har nykteristerna som grupp mer psykosociala problem och psykisk ohälsa än den övriga befolkningen, samtidigt som den mindre gruppen ideolo-

giskt motiverade nykterister förefaller ha färre riskfaktorer av detta slag än resten av befolkningen.

Den främsta dödsorsaken bland yngre män är våldsam död (olyckor och självmord), medan den ledande dödsorsaken bland de äldre är hjärt-kärlsjukdom. Bland yngre kvinnor är den ledande dödsorsaken tumörer. Dessa olika dödsorsaker har olika samband med alkoholkonsumtion. Sambanden mellan alkohol och tumörer, liksom mellan alkohol och våldsam död, är linjärt, vilket innebär att dödsrisken ökar i takt med ökande konsumtion, medan sambanden mellan alkohol och hjärt-kärl-död förefaller att vara u-format: risken är i så fall minst vid medelhög konsumtion. I analysen av alkoholens samband med dödlighet måste således hänsyn tas till kön och ålder och till vilken dödsorsak som avses.

Få alkoholstudier har kontrollerat försökspersonernas kostvanor. Vikten av att göra detta framgår av den så kallade sju-nationsstudien, där man funnit att varken alkohol, fisk, fibrer eller antioxidanter kan förklara skillnader i hjärtinfarktdödlighet. Studien baserades på 16 grupper av 12 673 medelålders män, som följts i 25 år. Vid en första analys fann man ett starkt omvänt samband mellan alkoholkonsumtion och hjärt-dödlighet: alkohol föreföll ha en skyddande effekt för hjärtsjukdom. Detta samband försvann dock helt när man tog hänsyn till skillnader i kostvanor. Den främsta orsaken var att alkoholvanorna varierade omvänt med andelen måttat fett i kosten. Den höga hjärtinfarktsfrekvensen i Finland, respektive den låga frekvensen

PRESSGRANNAR

Riksdagen har alkoholproblem

SVENSKA DAGBLADET har i ett par artiklar rapporterat om att det inte finns någon alkoholpolicy för de folkvalda, trots att det finns ledamöter med påtagliga alkoholproblem och trots att de i många sammanhang

bjuds på alkohol. Chefen för Statens folkhälsoinstitut, Gunnar Ågren, konstaterar att det är ett "riskyrke" att sitta i riksdagen. I den nationella handlingsplan som antagits av riksdagen sägs att det ska finnas en alkoholpolicy på alla arbetsplatser. Men de som fattat beslutet saknar själva en sådan policy.

Artiklarna i SvD följdes upp av flera andra tidningar.

AFTONBLADET intervjuar riksdagspartiernas gruppledare och rapporterar att fyra av sju gruppledare (c, fp, v och mp) vill ha en alkoholpolicy för riksdagsledamöterna, medan tre (m, kd och s) anser att det inte behövs.

KATRINEHOLMSKURIEN skriver i en ledare: "Ur flera synpunkter är en skärpning av alkoholvanorna i riksdagen nödvändig. Riksdagen är vad man kan kalla en totalarbetsplats, riksdagsansvaret är oerhört stort, och restriktivitet är en hjälp för dem som annars inte klarar sig i den utsatta riksdagsmiljön."



ILLUSTRATION: ANNA ÅGRAHN

i medelhavsländerna, beror alltså mer på finnarnas höga andel mättat fett i kosten och medelhavsmännens låga andel mättat fett, och mindre på skillnaderna i alkoholkonsumtion.

I en ofta citerad litteraturöversikt sammanfattar E. B. Rimm och medarbetare resultaten från ett stort antal alkoholstudier (Rimm m fl, 1996). Författarna drar slutsatsen att alla dessa studier talar för att alla former av alkohol minskar risken för hjärt-kärlsjukdom. Att studierna är många stärker inte ett argument om flertalet lider av samma metodproblem.

2006 publicerade Naimi och medarbetare en omfattande undersökning av bakgrundsfaktorer bland 118 889 måttlighetskonsumenter respektive 116 841 ickekonsumenter i American Journal of Preventive Medicine. Av 30 studerade riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdomar fann man att ickekonsumenterna var mer utsatta för

27 av dessa än måttlighetskonsumenterna var. Det var således fler i gruppen ickekonsumenter som var äldre, lågutbildade, låginkomsttagare, fysiskt inaktiva och överviktiga än i gruppen måttlighetskonsumenter. Författarna varnar därför för att dra långtgående slutsatser av icke-experimentella studier av hälsoeffekter av måttligt drickande.

2006 presenterade Kaye Fillmore och medarbetare en detaljerad genomgång av graden av felklassificering i samtliga relevanta epidemiologiska studier. I de flesta hade man inkluderat både före detta alkoholkonsumenter och sporadiska konsumenter i ickekonsumentergruppen. Endast 13 procent av studierna var felfria i dessa avseenden. 48 procent led av båda dessa felkällor, medan 39 procent enbart hade felklassificering till följd av att tidigare konsumenter räknades som ickekonsumenter. Analyserna visar att båda typerna

av fel har betydelse för resultaten. Ju mindre felklassificering man fann, desto mindre skyddande effekt sågs av måttlig alkoholkonsumtion. I de sju studier som var helt fria från felklassificering sågs ingen statistiskt säkerställd skillnad i dödlighet mellan ickekonsumenter och måttlighetskonsumenter.

När man granskar utvecklingen på nationsnivå är bilden entydig: ökad alkoholkonsumtion påverkar livslängden negativt. Den nyligen genomförda ECAS-studien av alkohol och hälsa i EU, som följer dödlighetsutvecklingen sedan 1950-talet, visar att dödligheten ökar i samtliga EU-länder då per capita-konsumtionen av alkohol ökar (ECAS, 2001). Den ökade dödligheten ses i alla större dödsorsaker, som hjärt-kärlsjukdomar, olycksfall och självmord. Intressant är att alkoholens effekt på dödlighet är avsevärt större i Nordeuropa än i Sydeuropa. I den mån hälsoeffekter ska tas till intäkt för alkoholpolitik talar dessa resultat entydigt för att staten bör sträva efter att minska alkoholkonsumtionen bland medborgarna. I synnerhet förefaller detta gälla de nordiska länderna.

Riskerna med alkohol är väl kända sedan flera tusen år. Ändå har alkoholens positiva effekter på sinnessämning, beteende och socialt liv gjort att människor valt att dricka.

Huvudproblemet med alkohol är trots allt inte dess kroppsliga effekter, även om dessa väger tungt. Huvudproblemet är att människor förändrar sitt beteende under alkoholpåverkan och gör sådant de annars inte skulle göra: förstör sina äktenskap, tillgriper våld, missköter sina arbeten, begår självmord. Dessa alkoholrelaterade problem förekommer i alla grupper där alkohol konsumeras. De förekommer oftare bland dem som dricker riktigt mycket men även i viss utsträckning bland dem som i allmänhet dricker måttligt.

På det sociala området finns inte något som talar för positiva effekter av måttlig alkoholkonsumtion. ■

Artikeln är en förkortad version av Sven Andréassons bidrag till antologin Solidarisk alkoholpolitik som kommer ut i januari 2008 på förlaget Hjalmarson & Högberg.

Dubbelmoral i EUs alkoholpolitik

FOLKBLADET i Östergötland har publicerat en debattartikel av EU-parlamentarikern Anna Hedh (s) som reagerar mot dubbelmoralen i EUs alkoholpolitik. Hon börjar med att konstatera att över 23 miljoner euro-

péer är beroende av alkoholproblem, och att alkoholen kostar EU-länderna minst 125 miljarder euro. Mot den bakgrunden välkomnade hon och hennes partivänner EU-kommissionens alkoholstrategi med förslag till åtgärder för att minska alkoholens skadeverkningar.

"Tyvärr visade det sig att våra

förhoppningar var alltför godtrogna. Med vinreformen kommer inga åtgärder att läggas på att få ner drickandet. Man kommer tvärtom att lägga miljarder på reklamåtgärder för att få oss i Europa att dricka mer europeiska viner. Kommissionen visar här tydligt att man inte tänker ta hänsyn till de akuta larmrappor-

terna om alkoholskadorna i Europa. Tvärtom förespråkar man ett ökat drickande. Denna dubbelmoral är högst olycklig. Alltför många lider idag av alkoholens skadeverkningar. Därför är det förkastligt att kommissionen inte bara bidrar till denna utveckling. Man uppmuntrar den också!"

Nystart för riksdagen

Riksdagens nykterhetsgrupp är liten – men långtifrån död. De 14 medlemmarna ser gruppen som ett värdefullt stöd.

■ **RIKSDAGEN** Efter förra mandatperioden var det många som hade räknat ut riksdagens nykterhetsgrupp. Den hade krympt i flera år, och nu skulle den snart vara historia. Men flera av de nya riksdagsledamöterna såg behovet av gruppen och samlade sig till en nystart.

– Det var en viktig symbolhandling att visa att gruppen lever, tycker Egon Frid som är ny ordförande.

– Gruppen är större nu än under förra mandatperioden, påpekar Mehmet Kaplan. Då var de 10, och nu är vi 14. Det är en ökning med 40 procent! Men medierna hade räknat ut oss, och det är den bilden som sprids. Att vi lever och växer är tydligen inte intressant.

Vi träffar några av medlemmarna efter ett frukostmöte, där de diskuterat barn i missbruksmiljöer med Pär Johansson, som har egna erfarenheter både av att växa upp i en missbruksfamilj och av eget missbruk, och med Rebecca Lindberg som är projektledare för IOGT-NTO-rörelsens kampanj Vit Jul.

De ser gruppen dels som ett komplement till Alkoholpolitiskt Forum, där alla kan vara med som arbetar för en restriktiv alkoholpolitik, dels som ett stöd för den egna nykterheten och för att driva "nyktra" frågor i riksdagen.

– Oberoende av vilka som är majoritet och opposition kan vi prata med varandra som nykterister över partigränserna, säger Per Lodenius. Det viktiga är att vi syns i riksdagen och att riksdagsledamöterna känner till att gruppen finns och hur man kan få kontakt med den.

– Det blir enklare med identiteten som nykterist när man vet vilka andra som är nykterister, tycker Mehmet Kaplan.

Alla beklagar att det – än så länge – inte finns några folktoparter eller moderater i nykterhetsgruppen. Ett nätverk där alla partier är representerade blir starkare.

– Om de inte har några nykterister blir det svårt, konstaterar Helena Leander. Men de kanske inte har "kommit ut" än.

– Ett syfte med gruppen är just att göra det lättare att komma ut som nykterist, säger Egon Frid.



Nykterhetsgruppen ger bra stöd över partigränserna. Det tycker miljöpartisterna Helena Leander och Per Lodenius och vänstrpartisten Egon Frid.

De har ännu inte drivit några gemensamma frågor i riksdagen. Däremot försöker de att stötta varandra på olika sätt.

– Jag kollar vilka frågor de andra tar upp i interpellationer och enkla frågor och kan stötta dem i debatten, säger Mehmet Kaplan.

»Arbetslivet ska ju vara nyktert, men det verkar inte gälla i riksdagen efter klockan 18.«

PER LODENIUS, RIKSDAGSLEDAMOT FÖR CENTERN

lan. Vi får starkare gensvar och blir synligare tack vare att vi stöttar varandra över partigränserna.

– Vi tillhör ju olika partier med olika bakgrund och väljer sida efter det, säger Per Lodenius. Men den nyktra grundsynen har vi gemensamt.

De är av naturliga skäl mest engagerade i de frågor som är aktuella i de egna utskotten.

– Riksdagsarbetet är speciellt, säger Egon Frid. Man är mest inne i sitt eget utskott. Och alla kan ju inte sitta i socialutskottet.

– Men skatteutskottet sysslar också med alkoholpolitik, säger Helena Leander.

– Trafikutskottet också, säger Per Lodenius.

– Och justitieutskottet tar hand om konsekvenserna, säger Mehmet Kaplan.

DE KONSTATERAR SNABBT ATT praktiskt taget alla utskott har alkoholpolitik i någon form på sin agenda.

– Det är skönt att ha ytterligare ett nätverk att driva alkoholpolitiska frågor

ens nykterhetsgrupp



ch Mehmet Kaplan (stående), centerpartisten Per

FOTO: CHRISTIAN SALTAS

genom, tycker Egon Frid. För mig är det viktigt att driva de frågorna i riksdagen.

De är överens om att gruppen är ett stöd när de i olika sammanhang tackar nej till den alkohol som bjuds.

– Det är lättare att tacka nej ihop, förklarar Egon Frid. Vi är ett moraliskt stöd för varandra – och hoppas att vi ska få fler att våga säga nej.

En fråga där de skulle kunna tänka sig ett gemensamt initiativ, kanske en gemensam motion, är den alkohol som bjuds i riksdagssammanhang.

Per Lodenius berättar om en tillställning nyligen, dit riksdagsledamöterna var inbjudna, och där det stod öl och snaps på bordet.

– Varför är det inte naturligt att sätta fram vatten? Måste man dricka? Tack vare nykterhetsgruppen blev det en diskussion runt bordet, där vi kunde stötta varandra.

– På utskottsresor och liknande dukas det ofta fram alkohol, säger Helena Leander. Det är olyckligt. Arbetslivet ska ju vara nyktert, men det verkar inte gälla i riksdagen efter klockan 18.

Mehmet Kaplan pekar på riksdagsarbetet i sig som en risk.

– I riksdagen är man nästan livegen, och man har mycket att göra hela tiden. Då finns alltid risken att man tar till alkohol för att kunna koppla av.

De är överens om att alkohol är ett större problem än man tror i politiken. Heltidspolitiker – med Kristina Axén-Olin i Stockholm som ett aktuellt exempel – har en pressad situation och är alltid i riskzonen.

GRUPPEN ORDNAR ETT PAR aktiviteter per termin. Frukostmötet är ett exempel. Ett annat var en spännande match i Drogkampen. Att döma av den diskussion som utbryter runt bordet är det bäddat för en revanschomgång under 2008.

Under hösten deltog några av medlemmarna i gruppen i en resa till Bryssel, arrangerad av studieförbundet NBV.

– Ett direkt resultat av den resan är två interpellationer, berättar Egon Frid. En om införselkvoter och en om världshandelsförhandlingarna i WTO och GATT.

– Det betyder mycket att frivilligorganisationer delar med sig av sin kunskap, säger Mehmet Kaplan. I Bryssel backar NBV och IOGT-NTO upp EU-parlamentarikerna med nyttig information. På samma sätt får vi utskick från IOGT-NTO om vad som håller på att hända i alkoholpolitiken.

– Då är det bra att nykterhetsgruppen finns, så att människor vet vart de ska vända sig, säger Per Lodenius. Vi blir en extra kontakt.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

ALKOHOLEN I RIKSDAGEN



Riksdagshuset

Riksdagen saknar alkoholpolicy

RIKSDAGEN Efter att den här intervjun gjordes utbröt på nyåret en debatt om riksdagens alkoholvanor, som strider mot de nationella riktlinjer som riksdagsledamöterna själva fastställt.

I flera tidningar framförde både riksdagsledamöter och experter kritik mot att det saknas en alkoholpolicy i riksdagen. Dels serveras alkohol vid riksdagens egen representation, dels bjuds ledamöterna på alkohol vid tillställningar hos företag, organisationer och myndigheter.

– Vi är i tjänst i princip dygnet runt, förklarade Mehmet Kaplan från riksdagens nykterhetsgrupp i Svenska Dagbladet. Det är inte på så många andra jobb man serveras gratis vin och öl på arbetstid.

Han fick stöd av flera ledamöter, som efterlyser en tydlig alkoholpolicy för de folkvalda.

I Aftonbladet förklarar gruppledarna för fyra partier – fp, c, v och mp – att de vill ha en sådan policy. Gruppledarna för m, kd och s tycker inte att det behövs.

Folkhälsoinstitutets generaldirektör Gunnar Ågren konstaterar att det är ett "riskyrke" att sitta i riksdagen och att flera ledamöter haft alkoholproblem.

IOGT-NTOs förbundsordförande Sven-Olov Carlsson instämmer i kritiken.

– Det finns några områden som ska vara fridlysta från alkohol, arbetslivet är ett av dem, säger han. Och riksdagen är en arbetsplats.

– Det borde vara naturligt att man i det forum där man har beslutat om en nationell handlingsplan också föregår med gott exempel.

EVA ÅHLSTRÖM

RIKSDAGENS NYKTERHETSGRUPP

STYRELSE Riksdagens nykterhetsgrupp hade vid årsskiftet 2007/08 14 medlemmar.

Ordförande är Egon Frid (v), vice ordförande Helena Leander (mp), kassör Per Lodenius

(c) och ledamöter i styrelsen Lennart Sacrédeus (kd) och Jan Björkman (s).

Alkohol ökar risk för sterila söner

Gravida kvinnor som dricker alkohol regelbundet ökar risken för att deras söner ska utveckla testikelcancer och bli sterila.

■ **RELATIONER** Studien avslöjar att fem eller fler standarddrin­kar i veckan under graviditeten kan öka risken för kryptorkism. Resultatet är baserat på en undersökning av 2 496 pojkar, varav 128 visade sig ha en varierande grad av kryptorkism vid födseln.

Kryptorkism är en störning i kroppsutvecklingen som medför att ena eller båda testiklarna inte vandrat ner i pungen. Det är den mest förekommande missbildningen av könsorgan hos nyfödda pojkar, och den innebär i sin tur en risk att senare i livet utveckla testikelcancer och sterilitet. Missbildningen kan korrigeras kirurgiskt, men möjligheten att återupprätta en normal fertilitet är liten. Enligt tidigare studier har förekomsten av kryptorkism ökat under de senaste årtiondena, och man tror att orsaken kan vara miljö och livsstilsfaktorer.

Att definiera hälsoeffekter som är relaterade till alkoholkonsumtion är däremot komplicerat, eftersom det finns ett flertal andra samverkande faktorer som kan påverka resultatet. Exempelvis rökte flera av kvinnorna i studien, och rökning är en faktor som påverkar födelsevikten, som i sin tur har ett samband med kryptorkism.

HÄLFTEN AV POJKARNA i studien som hade en övergående kryptorkism och nära 70 procent av dem som hade en permanent kryptorkism föddes av kvinnor som inte hade druckit någon alkohol alls under graviditeten. Studien kan därför inte bekräfta att risken generellt är högre för gravida kvinnor som i någon mån dricker alkohol, eller om rökning och diet kan påverka utfallet. Däremot att risken är högre om kvinnor dricker fem eller fler standarddrin­kar i veckan under sin graviditet.

ANETTE RIMÖNT
accent@iogt.se

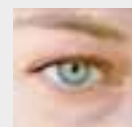
Källa: Environmental Health Perspectives,
2007;115:2:A96.

Ungdomar har roligt med marijuana

NARKOTIKA En amerikansk beteendestudie baserad på 643 elever på high school visar att de vanligaste svaren på frågan varför man nyttjar marijuana är att det är roligt. Andra orsaker är att man vill roa sig, slappna av, anpassa sig av sociala skäl, experimentera, eller att man gör det för att man har tråkigt.

Källa: Addictive Behaviors,
2007;32:7:1384-1394.

Förändrad syn hos nyktra alkoholister



HÄLSA En turkisk studie har funnit skillnader mellan alkoholisters synreaktioner beroende på hur länge de varit nyktra.

I studien deltog 40 patienter med diagnosen kronisk alkoholism, varav 15 procent hade onormala värden på minst ett öga. När man delade in dem i två grupper där den ena gruppen varit nyktra upp till 30 dagar och den andra gruppen mellan 30 och 76 dagar, fann man att synreaktionerna var snabbare bland de alkoholister som varit nyktra längre.

Källa: Addictive Behaviors,
2007;32:7:1470-1473.

Alkohol ger barnen inlärningsproblem

ALKOHOL En studie från Australien har undersökt om alkoholkonsumtion under graviditeten påverkar barnens inlärning och intellektuella förmåga i tonåren. Studien omfattade 5 139 mödrar och deras 14-åringar. Resultat visade att mindre än ett standardglas per dag under graviditeten inte hade någon märkbar effekt. Däremot fann man stora inlärningsproblem bland tonåringar vars mödrar konsumerat mer än ett standardglas per dag.

Källa: Early Human Development
2007;83: 115-123.

SIFFROR & FAKTA

GRAFIK: MARTIN THELANDER

Fisk farligare än alkohol

Begränsningar för införsel av olika varor till Sverige.



Inga lämnade aldrig skolan

Inga Gustafsson ville bli småskollärare. Det blev hon också på sitt sätt. Hon befinner sig fortfarande i sin gamla skola där hon jobbat med ungdomar under 60 års tid.

■ **ELDSJÄL** – Allt man tycker är roligt hinner man med. Då får man krafter också, säger Inga Gustafsson där vi sitter vid katedern i hennes forna klassrum i Västernäs skola.

Inga har haft roligt genom åren. Sedan 1947 har hon varit juniorledare i IOGT-NTOs lokalförening på Väddö. Där har hon bland mycket annat organiserat resor, fester, bordtennis och framför allt innebandy. Tills för några år sedan stod hon själv i mål.

– Fast nu har jag lagt klubban på hyllan, säger hon stillsamt.

Hon har nyligen fyllt 81.

– Nu får jag lov att ta det lite lugnt.

Det hindrar inte att hon fortsätter sitt engagemang för bygdens ungdomar från föreningens spartanska kontor i den gamla skolsalen. Här ledde hon sin första juniorgrupp med pojkar och flickor som idag är över 70 år och vars barnbarnsbarn hon idag tar emot.

– Visst känns det lite extra att få vara här i skolan. Minnena sitter i väggarna och möblerna, säger Inga och pekar på märkena i katedern där magister Karl Hellman slog med pekpinne så flisorna yrde när han blev arg.

SNETT ÖVER VÄGEN SER vi huset och gården där Inga växte upp med sina sju syskon. Alla har de tillhört nykterhetsrörelsen, även mamma Hilma och pappa Emanuel när de var unga.

– Jag var yngst i syskonskaran och förstås avundsjuk på de äldre som fick vara med i föreningen, minns Inga.

NTO, som slogs ihop med IOGT 1970, har en lång historia på denna plats. Det var i Västernäs skola man bildade sin lokalförening för jämnt 100 år sedan. Den gick under namnet Lyckans Stjärna och hade en mer religiös inriktning.

– Idag har vi 150 medlemmar, inräknat juniorerna och UNFarna i Ungdomens Nykterhetsförbund, säger Inga. Själv gick jag in som elvaåring, tillägger hon.

Skolan lades ner 1961 och nio år senare tog det sammanslagna IOGT-NTO över huset för 25.000 kronor.

Klockan närmar sig halv tre och Inga sätter sig i bilen till Vikingahallen för att



Inga Gustafsson, th, tillsammans med barn i IOGT-NTOs Juniorförbund.

FOTO: OLLE ANDERSTAM

vara hjälpledare vid juniorernas innebandy. Här finns också ett par föräldrar. Inga rör sig hemvant i idrottshallen, njösar med barnen och känner alla vid namn. Hon utgör själv den viktiga brygga mellan generationerna man ofta pratar om, men sällan ser.

– Tidigare hade vi även fotboll på pro-

också ett samarbete med flera andra föreningar, med vad Inga kallar vanliga människor.

– Vi har bildat en filmklubb tillsammans med fritidsgården Draget och Kyrkans Ungdom och vi fick in 50.000 kronor på årets insamling för Världens barn, berättar hon.

FÖRUTOM DEN EGNA GLÄDJEN har intresset att organisera och planera varit Ingas drivkraft under sex decennier i rörelsen.

– Det är väl därför man har hållit på, tänker Inga högt. Många av barnen här ska förresten med på den årliga skidresa på sportlovet som vi anordnat i mer än 20 år, säger hon med en gest ut över den pågående innebandymatchen.

Inga plockar undan målburar och bollar innan hon återvänder till skolan. Där ska hon förbereda kvällens bildvisning från Norge, med kaffe och allsång. Det vore fel att kalla Västernäs skola för Inga Gustafssons andra hem. Den är snarare hennes första.

OLLE ANDERSTAM

acceb@iogt.se

»Det vore fel att kalla Västernäs skola för Inga Gustafssons andra hem. Den är snarare hennes första.«

grammet, men det har Väddö IF – där jag också varit med sedan 1945 – nu tagit hand om, säger Inga.

HON ANSER ATT BARNEN numera har alltför mycket omkring sig.

– Jag leker och de har skojigt tillsammans, är hennes enkla förklaring till sitt engagemang. Det räcker.

Fast i unga år var även Inga mer tävlingsinriktad och ägnade sig åt både skidor, löpning och längdhop.

– Vi sprang på byvägen, grävde längdgroparna själva och slog väl inga världsrekord. Men jag vann på 4,29 i längd, minns hon.

Aktiviteterna för vuxna är av något lugnare slag. På söndagarna har man kurs i gammeldans, på måndagarna är det vävning, på tisdagarna kulturkvällar och på onsdagarna dansar man polska. Man har

INGA GUSTAVSSON

ÅLDER: 81 år

BOR: Väddö

GÖR: Juniorledare i IOGT-NTOs lokalförening sedan 1947.

Morsa på

Helén Jaktlund har nattvandrat i 17år

Lördagskväll i Stockholm. Helén Jaktlund tar på sig sin röda jacka. I sjutton år har hon varit Morsa på stan. Hon ser våld, missbruk och utsatthet. Men också hopp.



stan

Det är minusgrader på de folktomma gatorna i Stockholms innerstad. Glasobelisken lyser sitt matta sken ovanför Sergels torgs vit- och svartrutiga golv. I kväll tycks alla vuxna sitta hemma och kura.

Men inte Helén Jaktlund. I kväll, liksom de flesta fredags- eller lördagskvällar sedan 1990, tar hon tunnelbanan in till stan vid åttatiden. Där träffar hon andra Morsor och Farsor. Sen är det full fart till ett på natten.

Den här kvällen har hon sällskap av fem vuxna och fyra Änglar. Det är unga killar som själva nosat på kriminalitet, men nu bestämt sig för att byta sida. Ett samarbete mellan Morsor och Farsor på stan och polisen.

Kaffet stånkar i bryggaren. Toalettdörren öppnas och stängs. Aiman, en av änglarna, berättar att han avstyrde ett slagsmål på väg hit. Alex är irriterad. Han har blivit av med mobilen igen, ingenting får var ifred i hans skola.

Heléns telefon ringer. Det skenbara lugnet på stan får sin förklaring. De flesta ungdomar är på väg till Lidingö. Det är fest på Elverket.

Helén och änglarna kastar sig ner i tunnelbanan. En halvtimme senare är de framme vid den långa kön som ringlar fram till festlokalens insläpp. Ungdomar som tåligt väntar på att få betala 100 kronor och komma in i värmen.

HELÉN TITTAR UT ÖVER skaran. Hon känner igen många. De flesta är från Tensta, Rinkeby eller Flemingsberg. Det här är ingen fest som lockar ungdomar från Lidingö. De har sina egna privata fester. Den här är en offentlig fest. Alla som kan betala får komma in. Nästan alla. Några killar, som har rykte om sig att ställa till med bråk, får beskedet att biljetterna är slut, när de kommer fram till kassan.

»De är unga, söta och barbenta i pumpsen och hotpantsen som knappt täcker stjärten.«

Det ser lugnt ut på ytan. Flickorna som står sist i kön är väldigt blonda. De är unga, söta och barbenta i pumpsen och hotpantsen som knappt täcker stjärten. Termometern har krupit ner ytterligare en bit och Helen sveper den tjocka jackan tätare om kroppen. Hon nickar mot flickorna och säger att det är bland annat detta som får henne att gå ut på stan helg efter helg.

För drygt ett år sedan var det högsta mode för arrangörerna att anordna playboyfester. Flickor kom i minimala kläder och ibland till och med i kaninöron.

– När jag slog larm började tidningarna skriva. Det har blivit något bättre. Kommunen äger den här festlokalen, politikerna måste ta ansvar.

Men fortfarande är det populärt att anordna fester med tema som strandparty eller Ibiza. Allt för att småflickor ska komma så lättklädda som möjligt. Genom de stora fönsterrutorna skymtar ett dansande par. Dansen kan knappast kallas pardans, snarare parningsdans.

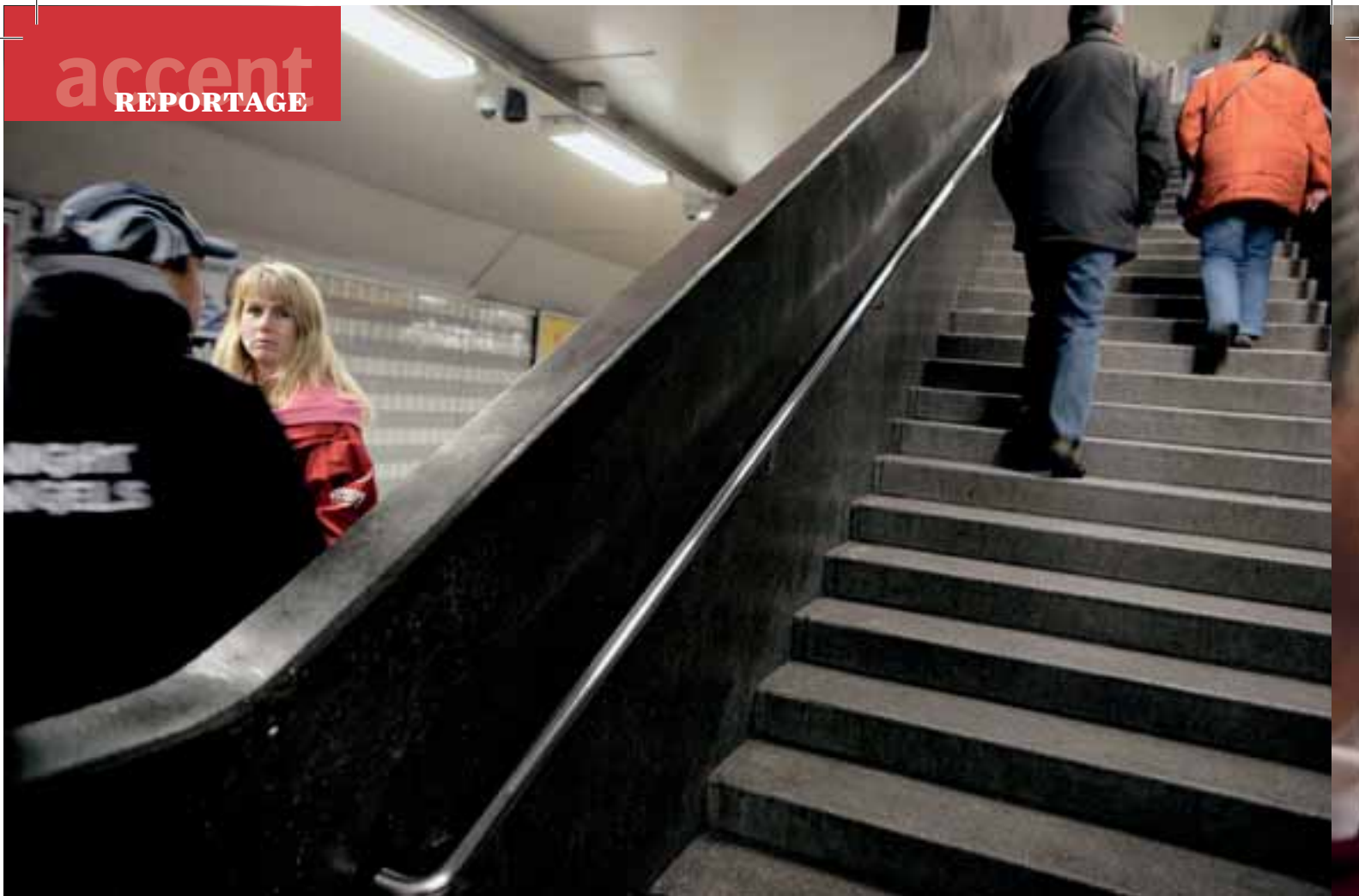
Mani, en ung man, oklanderligt klädd kommer ut och presenterar sig. Han berättar att han ordnat stora fester, liksom den här, sedan han var 15 år. Alltid drogfrött, alltid till för dem som inte kommer in på krogen.

– Det är kostsamt och besvärligt, suckar han.





Night Angels, nattens änglar, har själva strulat runt på stan. Nu har de valt sida. Helén ser och hör väldigt mycket mer när hon har ungdomarna med sig på stan. Deras kontaktnät är outtömligt.



Efter 17 år har Helén blivit uppsagd från jobbet på Filadelfia. Det är osäkert om hon kan ha kvar sitt heltidsengagemang för Stockholms tonåringar. Just nu lever hon på en halvtidslön och sparade pengar.

»Var finns alla vettiga vuxna?
Människor som vågar visa att det
finns mer än anorektiska ideal
och machokultur. Människor som
visar att det finns kärlek.«



– Uppskattning och kärlek från tonåringar gör att jag orkar år efter år. Det betyder mer än hög lön och prestigefulla titlar.

– Men vad gör jag inte för att ungdomar ska få en trevlig kväll.

Helén ser en annan sida. Hon vet att han och många med honom tjänar rejält med pengar. Arrangörerna har flera bolag, hyr lokaler i olika namn, har sällan nykterhetskontroller och drar sig inte för att kalla arrangemangen för en förberedelse för Stureplan.

– Ungdomar kopierar vuxnas beteende. Var finns alla vettiga vuxna? Människor som vågar visa att det finns mer än anorektiska ideal och machokultur. Människor som visar att det finns kärlek. När det enda sättet att få bekräftelse heter sex, utnyttjar både killar och tjejer varandra.

Killar berättar ofta för Helén att de blivit beskyllda för våldtäkt. Det händer minst lika ofta som att flickor verkligen blir utnyttjade och förnedrade. När alkohol är med i bilden kan det mesta hända.

– Fulla flickor är det vanligaste vi ser, när vi är ute. När jag gick hit idag såg jag en tjej som låg mitt i sina spyor i gången mellan Centralen och T-centralen. Jag försökte få henne på fötter. Det var inte lätt. Hon ville bara sova.

SJÄLV KÄNNER HELÉN SIG också trött. Hösten har varit tung. Mordet på Ricardo Campogiani fick tidningarna att skriva. När det skrivs om ungdomsvåld, ringer hennes mobil oavbrutet. Inbjudningarna till debatter, direktsändningar i radio och tv haglar. Hon blir intervjuad och hon upprepar sitt mantra. Det behövs fler vuxna på stan. Föräldrar måste ta sitt ansvar. Vuxna måste våga se.

Hon är allvarligt oroad över ungdomsvåldet i Stockholm. Hon bekräftar, utan att vilja närmare gå in på saken, att hon kände till både offer och förövare i det uppmärksammade mordet i höstas. Hon är inte särskilt förvånad. Tyvärr.

Medan forskarna säger att våldet inte ökar och att missbruket



Efter tre-fyra timmars vandrande är det matdags. I kväll var det ovanligt många Farsor ute på stan, konstaterar Helén när kvällens Morsor och Farsor samlas för överläggning och planläggning av de sista nattimmarna.

till och med har minskat, ser Helén en annan verklighet. Hon är inte forskare, hon gör inga vetenskapliga undersökningar, men hon har ögon att se med.

– De som slåss gör det på ett grövre sätt. De som missbrukar, dricker inte bara alkohol. De knaprar på allt. De blandar hela medicinskåpet.

Hon säger att hon fått medhåll ifrån flera läkare på akutsjukhusen. Ungdomar polisanmäler inte misshandel. Det är därför den blir osynlig i statistiken.

Helén vill inte vara domedagsprofet. Hon vet också att det var illa förr. Mitten på 80-talet och Kungsankravallerna var crescendo. Det var i svallvågorna efter det som Morsor och Farsor på stan startade. I dag finns en kärntrupp kvar på 30-40 vuxna.

– Många kommer och är med en eller två gånger. Men om det inte händer något särskilt, blir de uttråkade och ger upp. En bra kväll, är en lugn kväll. Då har vi fyllt vårt syfte.

Heléns senaste projekt har gett henne ny motivation. Hon har kontakt med tolv ungdomar. Alla har utländskt klingande namn. Killar med helsvenska namn har aldrig visat något intresse. Gemensamt för alla i projektet är att de vill bryta sitt tidigare levnadsmönster. Helén stöttar och lyssnar.

TROTS ATT HELEN FORTFARANDE brinner för att vara ute på Stockholms gator kan hon tvingas att avbryta sitt 17 års långa åtagande.

I höstas blev hon uppsagd från sitt arbete i Filadelfia pingstförsamling, som hittills har betalat hennes lön. Hon har delat sin tid mellan Farsor och Morsor på stan och andra församlingsengagemang. På det sättet har hon kunnat lotsa in ungdomar som behövt en stabil och lugn miljö i församlingens lägerverksamhet och ungdomsarbete.

Alla som jobbar i Farsor och Morsor på stan gör det gratis. Genom sin anställning har Helén kunnat göra merarbetet: hålla föredrag i skolor och anordna föräldramöten, sköta myndighetskontakter, ha gemensamma projekt med polisen, vara föreningens ansikte utåt och sköta alla presskontakter.

När pengarna i församlingskassan tröt i våras fick Helén gå. Fram tills nu har hon försörjt sig på en halvtidstjänst på fritids och semesterpengar hon fick när hon slutade. Men situationen är ohållbar. Det hjälper inte att hon fått S: t Eriks medalj och kungamedalj för sitt stora engagemang. När hon ska betala hyran och handla mat till sig och sina två tonårssöner behövs riktiga pengar. ■

FLER UNGA ÖKAR BROTTSLIGHETEN

UNGDOMSBROTTSLIGHET Antalet ungdomsbrott har ökat i Stockholm. Det visar en ny undersökning Brott i Nordiska huvudstäder som kom i början på november. Men samtidigt har antalet unga ökat med 25 procent i Stockholms län, därför kan man inte säga att ungdomarna blivit mer brottsbenägna.

Länspolismästare Carin Götblad skriver i en debattartikel när hon kommenterar rapporten att missbruket inte har ökat, snarare tvärtom. Men de som missbrukar gör det rejält. Våldsbrott, som begås av ungdomar, tenderar också att bli grövre och våldet i vissa ungdomskretsar har blivit en del av kulturen. Värst utsatt är unga marginaliserade pojkar i de mest utsatta bostadsområdena. I Stockholms län finns det betydligt fler pojkar i sådan riskzon än i andra delar av landet.

Hos Björn jobbar alla när de vill

Det ska vara lika roligt att vara på jobbet som hemma. Med det målet driver Björn Lundén sitt välmående företag Björn Lundén Information AB i Näsvisen. Här producerar man böcker om skatt, ekonomi och juridik – skrivna så att vanligt folk förstår. Men vinst får aldrig gå före trivsel.

■ **NÄSVIKEN** Hemma på gården i Näsvisen, en liten ort utanför Hudiksvall, är det korna som står i fokus. Björn Lundén har nio stycken av den lurviga och trubbnästa rasen Belete Galloway. De går ute nästan året runt och slaktas när tiden är mogen. Någon vinst är det knappast i kossorna. Men krasst vinsttänkande är å andra sidan inte Björns melodi – utan snarare välmående och trivsel. Det gäller kor. Och det gäller människor.

Sedan tjugo år driver han sitt framgångsrika företag Björn Lundén Information AB. Här produceras böcker om skatt, ekonomi och juridik, programsupport, frågeservice, kurser och seminarier. Men vinst går aldrig före trivsel, personligt handlingsutrymme och delaktighet.

– Inte en jäkel slutar här, så är det. De anställda har inflytande, frihet och medbestämmande och jag har inga som helst maktambitioner. Däremot är jag cool och intelligent. Jag har heller inga särskilda planer eller stora visioner och ingen gör något bara för att jag säger det, konstaterar Björn över lunchbordet.

HAN FÅR LEENDE MEDHÅLL av språkvetaren Pål Karlsson, som hugger in på dagens rätt, fisk med rosmarin.

– Nej, du är ingen chef. Du är inte ens här särskilt mycket. Du styr inte arbetet, utformar inga strategier och är kanske den mest planlöse av oss alla. Ändå funkar allt. Alla vet vad som ska göras och alla gör det, med engagemang, säger Pål och fortsätter:

– Det bästa här är att man helt styr över sina arbetstider och förväntas vara självgående. Det är säkert det som är en av orsakerna till att trivseln är hög och att alla gör sitt bästa för helheten.

– Men du är bra på att entusiasmera!

Baksidan av myntet kan möjligen vara avsaknaden av "klappar på axeln" från chefen, tycker Pål, men tillägger att det kompenseras av att de anställda i stället är duktiga på att ge feedback till varandra.

Pål har skrivit 5-6 böcker inom företags ämnesområden – bland annat skatt, moms, ekonomi, bokföring, juridik – och han är bara en av flera skribenter som ägnar hela eller delar av dagarna åt att skriva de böcker som sedan korrläses, lagras

»Jag tror att människor blir infantiliserade av yttre ramar och regelverk. Ger man folk vuxenansvar, så växer de med ansvaret och blommar upp.«

BJÖRN LUNDÉN

och paketeras inom företagets fyra väggar.

– I stället för att outsource, kör vi med insourcing, säger Björn och beskriver hur böckernas tillblivande från ax till limpa sker i dessa lokaler. Det innebär att alla anställda gör i princip allt. Pål är ibland på lagret – som utgör företagets "hjärta" och ligger mitt i byggnaden – och paketerar böcker. Och han upplever inte det som någon prestigeförlust alls.

– Tvärtom är det skönt att få byta arbetsuppgifter. Eftersom vi är delaktiga i hela produktionskedjan, så känner vi att alla led är lika viktiga, säger han.

Företaget har ett 80-tal titlar på lager

och Björn håller på och skriver sin 55:e bok, som handlar om prissättning. Det är lätt att anta att han har en diger ekonomutbildning i ryggen. Men faktum är att han bara har gått ut gymnasiet.

1972 flyttade han till Bjuråker och startade en getfarm tillsammans med några vänner, i tidstypisk grönåvågen-anda. Men farmen bar sig inte och snart började han hjälpa folk med deklarationer och bouppteckningar, för att dryga ut kassan. Han kunde inte mycket mer än andra, men var nyfiken och läroktig.

– Jag är ingen siffermänniska och tycker att ekonomi är tråkigt. Men jag drevs av en vilja att förstå, säger Björn och berättar att det ena gav det andra och så småningom höll han en föreläsning om skatt

och ekonomi för slöjdare. Han sammanställde ett kompendium, som han sålde med vinst. Senare blev kompendiet tjockare – och dyrare. Succén var ett faktum. Inte minst för att Björn skrev

humoristiskt och begripligt om dessa torra och lite krångliga ämnen. Det var uppenbart att behovet av och efterfrågan på den här typen av böcker var stort.

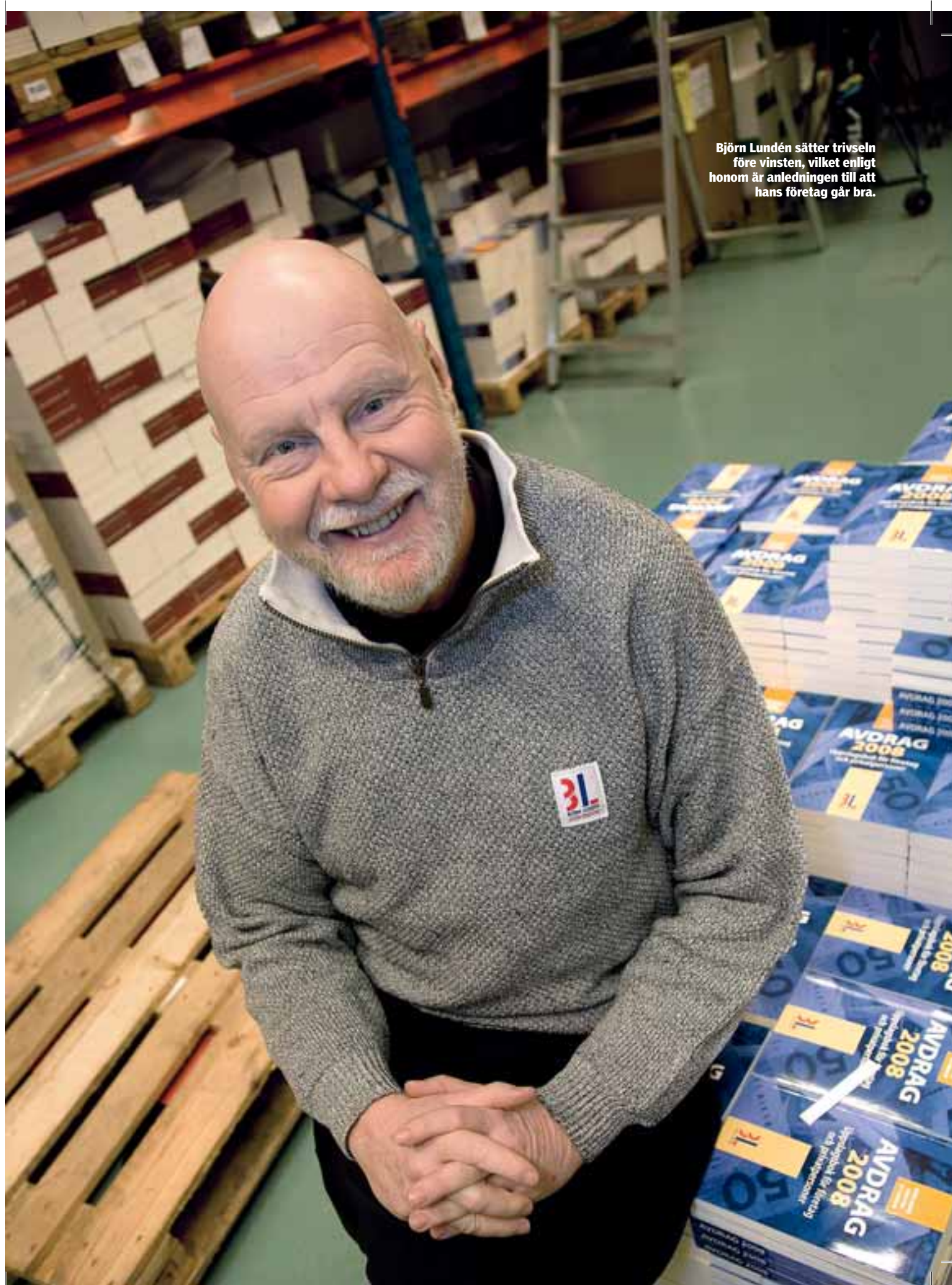
1987 STARTADE HAN ENSAM sitt företag, som första året hade en blygsam omsättning på några hundratusen kronor. I dag, tjugo år senare, har Björn, tillsammans med vd Ulf Svensson, som han sålt en del av företaget till, 42 anställda – merparten civilekonomer – och en omsättning på över 43 miljoner kronor per år. Man har inga lån och inga skulder. Och företaget bara fortsätter att växa.

ANSTÄLLNINGSFÖRMÅNER PÅ BJÖRN LUNDÉN INFORMATION AB

- totalt fri arbetstid
- inköpsrätt för alla
- gratis lunch och fika
- gemensamma måltider
- stort medbestämmande
- fri insyn i all transaktioner och löner

- De anställda har dessutom:
- motion på betald arbetstid
 - städerska i hemmet
 - fri massage
 - sex semesterveckor

Björn Lundén sätter trivsels
före vinsten, vilket enligt
honom är anledningen till att
hans företag går bra.





Björn med sina kor. Numera är han sällan på kontoret, det dagliga ansvaret har han överlåtit åt de anställda. FOTO: SVANTHE HARSTRÖM/SAMTLIGA BILDER

➤ Vad är hemligheten, Björn?

– Jag lever efter mottot ”den dagen den sorgen”. Jag tar saker som de kommer och bekymrar mig inte så mycket. Det tror jag är en anledning till att företaget växer och mår bra, säger Björn och lyfter fram personalens stora frihet och delaktighet som en annan viktig anledning.

– Jag tror att människor blir infantiliserade av yttre ramar och regelverk. Ger man folk vuxenansvar, så växer de med ansvaret och blommar upp.

Friheten består bland annat i helt fria arbetstider, vilket innebär att man själv väljer när man kommer och går. Man skriver upp de timmar man jobbar och får lön därefter. En månad blir det kanske lite mindre, en annan mer. Lönerna är varken höga eller låga, spannet ligger mellan dryga 20 000 och 30 000.

FINNS DET INGEN RISK att någon alltid tar sov-morgon och sätter de andra på pottan?

Björn bara skrattar.

– Nej, alla känner ansvar. Vet man att man har telefonsupporten på morgonen så kommer man ju. Eller så säger man till i förväg så att någon annan hoppar in. Det löser sig alltid.

Andra förmåner är fri lunch och fika,

som man intar gemensamt. Motion på arbetstid, fri massage varje vecka, städhjälp hemma, sex veckors semester, fri insyn i samtliga transaktioner och löner och inköpsrätt för alla.

– Det innebär att vem som helst när som helst kan köpa ett nytt skrivbord, en dator eller något annat utan att fråga om lov, säger Björn och förekommer min outtala-de fråga om vad som händer om en anställd får för sig att bränna femsiffriga belopp på en lyxig kontorsstol.

»Vårt mål är att vara så många som möjligt, det blir roligare då. Att anställa genererar pengar, det är ingen kostnad!«

BJÖRN LUNDÉN

– Det skulle ingen göra. Man månar om helheten. Om alla gjorde så, så kanske företaget skulle gå i konkurs. Och då förlorar ju alla jobbet.

Björn rycker på axlarna och ler finurligt så att skrattrynkrona sprider sig som solstrålar över ansiktet.

Hans företagarfilosofi är barnsligt enkel. Frihet, demokrati och respekt är nyckel-ord. Ingen extern styrelse som har åsikter om hur företaget drivs. Cash is king. Fokus på intäkter i stället för utgifter. Göra allt

som går inom företaget. Anställa bra människor – vilket inte alltid innebär högutbildade eller utbildade inom ”rätt” område. Göra resor och utflykter med personalen, för att stärka sammanhållningen. Erbjudna fortloppande vidareutbildning; företaget har varit på utbildningar i världens alla hörn genom åren.

Och göra ”tvärtom”.

– När andra företag skär ner på perso-nal, anställer vi fler. Vårt mål är att vara så många som möjligt, det blir roligare då.

Att anställa genererar pengar, det är ingen kostnad! Och jag är stolt över att vi inte kämpar för att ha så låga sjuktal som möjligt, tvärtom. Här får folk vara sjukskrivna. Vi anställer gärna gravida och män-niskor med kroniska åkommor. Vi

har inga som är utbrända, eftersom det är helt okej att vara hemma när man är lite småkrasslig, säger Björn och tillägger att målet är att det ska vara minst lika kul att vara på jobbet som att vara hemma.

MEN SJÄLV LEVER HAN inte som han lär på den punkten. Numera är det mest vd:n som är närvarande på jobbet – när han inte är ute och joggar förstas. Före lunchen mötte vi honom svettig och röd i ansiktet efter en tur i det kyliga vintervädret, helt i enlig-



Alla arbetar med alla delar i produktionen. Lagret ligger mitt i lokalerna och är enligt Björn Lundén företagets hjärta.

Gemensam lunch är en självklarhet.



Pål trivs med den stora friheten på jobbet.



het med företagets princip att man gör det man vill när man har tid och känner för det. Björn sitter mycket hemma på gården och skriver – när han inte sköter om korna förstås. Och flera månader per år reser han till sin farm i Rwanda, där blivande hus-trun Nellie finns. Att han äger en farm i Afrika är ingen slump.

– Jag har rest mycket i Afrika, långt innan jag träffade Nellie. Jag älskar kontinenten och känner mig väldigt hemma där, det är något med stämningen och folket som tilltalar mig.

Vad då, undrar jag?

Björn behöver inte fundera särskilt länge.

– Deras motto är också ”den dagen den sorgen!”

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

BJÖRN LUNDÉN

ÅLDER: 63

FAMILJ: två barn, 18 och 21 år gamla, från ett tidigare förhållande. Fästmon Nellie och hennes barn.

BOR: Näsviken och Rwanda

YRKE: Företagare



HÄLSOSAMMA ARBETSPLATSER

Vad gör en arbetsplats frisk?

■ **ARBETSMILJÖ** IOGT-NTO-ägda företaget Miljonlotterierna i Göteborg, med 50 anställda, har satsat mycket på hälsa och är hälsodiplomerade sedan i somras. Det innebär att målsättningen är att hela företaget ska genomsyras av sunda och generösa värderingar, inom områden som exempelvis jämställdhet, arbetsmiljö, mångfald, möjlighet till flex och sjukskrivning. I det här paketet ingår också friskvård som en viktig del. Och satsningen har haft effekt. Sjukskrivningarna är låga, endast två-tre procent/månad är sjukskrivna.

– Vi vill stärka individen att se sina egna resurser. Vi uppmuntrar fysisk aktivitet på såväl fritiden som på arbetstid och varje anställd har rätt till två halvtimmars promenader per vecka under arbetstid. Det är oerhört uppskattat och ger många andra positiva bieffekter, fränsett ökad energi och bättre hälsa. Som att folk från olika avdelningar möts och kanske upptäcker beröringspunkter och saker som man vill samarbeta kring, säger Susanna Samelius, personalchef på Miljonlotterierna.

Hon berättar att man också driver en idrottsklubb, som en person från varje avdelning håller i. Dessa utbildas till hälsoinstruktörer och varje anställd erbjuds en aktivitet per månad helt gratis. Det kan handla om att prova bågskytte, golf eller något annat man är nyfiken på. Målsättningen är glasklar, enligt Susanna Samelius:

– Vår ambition är att bli Sveriges friskaste företag!

SVERIGES BÄSTA FÖRETAG 2007 är webb-designerbyrå Doberman – åtminstone enligt Alecta som varje år utser Sveriges bästa företag. Företagen får själva nominera sig och 2007 deltog 130 företag, varav tio togs ut för en slutomgång. Juryns motivering till vinsten var att Doberman, som har 35 anställda, lever som de lär och att nyckelorden lönsamhet, kvalitet och välmående är lika viktiga och nära sammanlänkade.

Dobermans personalchef Anna Nord menar att arbetsplatsen är så välmående för att personalen vågar utmana sig själv och reflektera till-



Miljonlotteriet ledning satsar på att bli Sveriges friskaste företag.

FOTO: EVA STÖÖP

sammans. Alla är delaktiga i idéskapandet, det råder en stor öppenhet och man är bra på att ge feed-back till varandra.

Man har en roterande plats i ledningsgruppen, vilket innebär att alla i personalen sitter varsitt kvartal i ledningen.

– Vi har ett modernt synsätt på ledarskap, där alla är med och tar beslut och där alla får lägga sig i, exempelvis hur budgeten utformas, säger Anna Nord och poängterar att man också har satsat mycket på inredningen, så att den ska passa företagets praktiska och estetiska behov. Exempelvis har man whiteboards nästan överallt, så att man kan vara kreativ när andan faller på.

Tre gånger per år reser personalen bort tillsammans för att reflektera: hur mår vi? Vad vill vi?

Och sist men inte minst erbjuds personalen en flexibel ersättningsmodell, som gör att man kan välja exempelvis extra semester eller friskvård i stället för 500 kronor i löneökning.

MARIA ZAITZEWSKY

”Annorlunda” förmåner som förekommer på svenska företag i dag

- extra semester
- städhjälp i hemmet
- barnpassning
- familjeterapi
- motion
- resor
- friskvård
- tid



Social dominans skapar diskriminering

DISKRIMINERING Diskriminering på till exempel arbetsplatser skapas inte bara av fördomar, utan påverkas också av att socialt dominanta personer. De har en stark tilltro till makt och hierarkier i allmänhet och har en tendens att skapa dessa hierarkier och utöva etnisk diskriminering i högre grad än andra. Studien vid Uppsala universitet gjordes med hjälp av experimentsituatio-

ner, där man undersökte testpersonernas beteende när de ombads hjälpa respektive straffa etniska svenskar eller invandrare från Mellanöstern. De testpersoner som var socialt dominant gav invandrarna hårdare straff. Undersökningen visade också att ju mer man identifierar sig med ett manligt socialt beteende, desto högre social dominans.

MARIA ZAITZEWSKY

Gatans namn viktigt för trivsel

NAMN Gatunamn är viktigare än man kan tro för hur vi trivs



där vi bor. I en ny avhandling från Uppsala universitet visar det sig att många människor

har en stor namnkänedom i sin närmiljö och att namnkunskap bidrar till trivsel, hemhörighets- och identitetskänsla. Namnkategorier (exempelvis gator med blomnamn) är uppskattade och har en orienterande funktion och de flesta vill gärna förstå vad gatunamnen syftar på. Namn som uppfattas som "fina" förhöjer intrycket av miljön, medan flerordiga och långa namn uppfattas som krångliga. Studien visar också att människor behöver och skapar namn på exempelvis närliggande parker, i synnerhet om det officiella namnet på parken inte passar in i det lokala namnbruket.

Kommuner köper mer ekologiskt

EKOLOGISKT Kommunerna köper allt mer ekologiska produkter, visar en undersökning från Ekocentrum. Det senaste året ligger ökningen på 40 procent. Det är främst storkök i skolor, förskolor och inom äldreomsorgen som satsar på ekologiskt. Den positiva trenden till trots är det fortfarande långt kvar innan regeringens mål – att en fjärdedel av maten i det offentliga Sverige ska vara ekologisk år 2010 – infrias. De kommuner som är bäst på att handla ekologiskt är bland andra Ale kommun, Bromma stadsdelsförvaltning och Uppsala läns landsting.



FOTO: PHOTOS.COM

LÖNSAMT RESA KLIMATSMART

MILJÖ Genom att resa mer klimatsmart sparar företag de inte bara miljön utan också miljoner. Det säger forskaren Markus Robért på KTH, som har tagit fram en modell som visar företagen lönsamheten med nya, hållbara persontransporter. Om företagen följer hans modell halverar de sina utsläpp av växthusgaser. I en framtidsstudie om Stockholms län för år 2030 visar ett exempel att 10 procent mindre trafik skulle motsvara en besparing på 1,7 miljarder kronor årligen genom tidsvinster och genom minskade kostnader för utsläpp och olyckor.

MARIA ZAITZEWSKY

Enkelt ljustest kan förebygga cancer

CANCER Ett enkelt ljustest kan förebygga hudcancer. Ljustestet innebär att man utsätter ett litet område på ryggen eller armens insida för en serie UV-doser av ökande styrka. Antalet rodnader som uppstår visar hur känslig man är – ju fler rodnade fält, desto större ljuskänslighet. Metoden är så enkel att den kan avläsas av individen själv, vilket gör att den kan utföras i stor skala till ett lågt pris. Testet kan i framtiden bli användbart för att förebygga hudcancer. Studien har utförts vid Linköpings universitet.

Otränad sämre för hälsan än övervikt

HÄLSA Att vara smal och otränad är sämre än att vara lite rund och har god kondis. En god fysisk kondition minskar dödligheten hos äldre, oavsett vikt. Det visar en studie som gjorts vid University of South Carolina i USA.

Vänskap helar vid livskriser

VÄNSKAP Vid en livskris höjs blodtrycket, och ökar risken för hjärt-kärlsjukdom. Men blodtrycket sänks snabbt om man omger sig med många nära vänner, visar forskning.

BOKTIPS

Medkänsla ger goda relationer

"Tillsammans"

Natur&Kultur

Anna Kåver och Åsa Nilsson

RELATIONER Att ha meningsfulla relationer till andra människor är inget som kommer av sig själv. Vår medkänsla och förmåga



att sätta oss in i andras situation hjälper oss på vägen. Förmågan till medkänsla är delvis medfödd, de flesta människor har denna instinkt. Ändå låter vi ofta våra egna behov eller andra överväganden påverka oss till att inte lyssna till vad andra människor säger. Då blir kommunikationen lidande och två vänner kan att lämna ett möte utan att känna sig sedda eller förstådda av varandra. Anna Kåver och Åsa Nilsson vill nu lära oss att förstå vikten av att använda sin medkänsla och betydelsen av att bekräfta andra i livets alla relationer. Tidigare har författarna i var sin egen bok lärt oss att bättra ta hand om oss själva som individer med hjälp av medveten närvaro och acceptans. Nu riktar de in sig hur vi betar oss individer emellan. Något författarna hittar stöd för i forskning om psykisk hälsa som visar att människor som lever i ett meningsfullt socialt sammanhang har lättare att klara av livets svårigheter och ta till sig av livets glädjeämnen. Författarna tar också upp det faktum att vi mår bra av att hjälpa och känna medkänsla med andra.

YLVA NORDESJÖ

Aldrig tidigare har du haft så stor nytta av den här plastbiten som nu.



Den där plastbiten, ditt medlemskort, är nämligen nyckeln till IOGT-NTO:s nya mötesplats på internet. Här arbetar styrelser, arbetsgrupper och kommittéer tillsammans i egna smårum. Och här träffar du andra medlemmar som du kan diskutera med i olika debattforum.

Kom in på **iogt.se/möte**, men glöm inte att ta med medlemskortet.



iogt.se/möte



– Det är väl bara att gratulera om festdeltagarna känner sig så trygga i sig själva att de inte behöver alkohol för att ha roligt, säger festfixaren Micael Bindefeld, som tycker att varje bra fest ska ha goda alkoholfria alternativ.

Bindefeld festar nykter

Under 20 år har Micael Bindefeld arrangerat fester. Kungligheter, artister, idrottare och kulturpersonligheter hör till dem som finns på hans berömda "lista".

■ **FESTFIXARE** I höstas kom Micael Bindefeld ut med boken "Fest – om svar anhålles" (Natur&Kultur). Den handlar om hur man skapar en trevlig, färgstark, rolig eller överdådig fest. Här finns handfasta tips om inbjudningar, teman, färger, blomsterarrangemang och annat oundgängligt för den festsugne. Allt varvas med hans egna erfarenheter och tankar kring fester.

■ **HAR FESTANDET FÖRÄNDRATS I SVERIGE DE SENASTE 20 ÅREN?**

– Ja, oerhört mycket. Vi har närmat oss Europa, där trenden är större och lyxigare fester. Vi hittar också oftare anledningar att anordna fester. Man ska gärna klä upp sig och mat, teman och dekorationer är genomtänkta. Vi har kommit långt från 1970-talet, då finfestandet var nedtonat och sågs som något borgerligt och "fult". Vår förbättrade ekonomi är naturligtvis en stor anledning till att fler har råd att kosta på sig en fest i dag.

– De senaste 10 åren har det dessutom skett en boom inom eventbranschen. Många företag arbetar med kommunikation på olika sätt och ett av dem är just events, happenings och pr.

■ **DU ÄR BÅDE NYKTERIST OCH FESTFIXARE AV KÄNDISTÄTA PARTYN DÄR ALKOHOL ÄR EN SJÄLVKLARHET. SER DU NÅGON KONFLIKT I DET?**

– Nej, det är faktiskt mest andra som ser det som ett problem och som ställer frågor kring det. För mig är festfixandet ett arbete och jag kliver in i en roll när jag är på jobbet. I den ingår att vara vänlig och glad. Men så snart jag går hem kliver jag ur rollen lika lätt. Jag lever ju inte det där livet privat.

■ **HUR BEMÖTS DU SOM NYKTERIST, NÄR DU ÄR UTE?**

– Här i Sverige får man ju alltid kommentarer och man tvingas förklara sig, eftersom alkohol är så laddat. Jag ses kanske som lite konstig och det känns som att jag måste ha en bra förklaring i beredskap. Ofta får jag frågor om jag har en bakgrund med missbruk och om det är därför jag inte vill dricka. Utomlands är det enklare att tacka nej. Ingen gör någon affär av det.



Vita festen, ett av Micael Bindefelds teman som är med i hans festfixarbok.

»Ofta får jag frågor om jag har en bakgrund med missbruk och om det är därför jag inte vill dricka.«

■ **VAD TYCKER DU OM ATT ANDRA DRICKER OCH KANSKE BLIR BERUSADE?**

– Jag lägger inga värderingar i att andra dricker, det är helt okej för mig. Jag dricker inte av den enkla anledningen att det inte är gott och för att jag inte gillar att bli berusad. Men det är mitt personliga val. Om andra tycker annorlunda så är det upp till dem. Jag blir inte störd.

– Jag är nykter sedan 30 år tillbaka. Det finns inget politiskt, moraliskt eller religiöst ställningstagande bakom beslutet. Jag gillar bara inte smaken. Men jag är uppvuxen i ett hem där det dracks mycket

måttligt, så kanske har jag det med mig från uppväxten också.

■ **HÄNDER DET ATT FOLK BLI DYNGRAKA PÅ DINA FESTER?**

– Oh nej! Absolut inte. Det är mycket civiliserade tillställningar där det förväntas att man kan uppföra sig korrekt och inte dricka mer än man klarar. Om det visar sig att en person på en av mina fester inte kan hantera alkohol så blir han eller hon inte bjuden igen. Alkoholen är aldrig huvudattraktionen, utan är bara en del av en helhet där varje beståndsdel är lika viktig.

■ **OM DU SKULLE TA BORT ALL ALKOHOL FRÅN EN FEST – SKULLE FESTEN BLI ANNORLUNDA DÅ?**

– Jag har faktiskt aldrig arrangerat en helt nykter fest, så jag vet inte. Men jag tror tyvärr att festen skulle bli tråkigare och stelare. De flesta svenskar är ju lite blyga och hämmade och behöver alkohol för att öppna upp, prata och flirta. Alkohol gör ofta stämningen mer uppsluppen. Dessvärre verkar det som att folk behöver ett glas vin i handen för att känna sig trygga.

■ **HUR SKULLE EN ALKOHOLFRIFEST KUNNA SE UT?**

– Det finns nog inget särskilt som man kan göra, som man inte gör på en fest med alkohol. Minus spriten då. Det är väl bara att gratulera om festdeltagarna känner sig så trygga i sig själva att de inte behöver alkohol för att ha roligt.

– Något som man kan tänka på är ju att erbjuda goda alkoholfria drycker och drinkar. Jag drack nyligen en helt fantastisk *mojito* med bara lime och mynta. En duktig och kreativ bartender ska kunna skapa många goda alkoholfria drinkar.

■ **HUR FESTAR DU SJÄLV, PRIVAT?**

Jag festar inte så mycket och går sällan ut på krogen, utan träffar hellre mina nära vänner – en färgstark och spretig skara – i hemmiljö, hos mig eller hos dem.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iagt.se

MICAEL BINDEFELD

ÅLDER: 48 år

BOR: Stockholm

FAMILJ: Katten Gustav.

YRKE: Festfixare, författare

AKTUELL: Med boken "Fest – om svar anhålles"





Den inbillade sjuke

Riksteatern drar ut på vårturné

Riksteatern bjuder på många nya föreställningar under våren, här följer ett axplock.

DEN INBILLADE SJUKE Redan den 18 januari hade Molières "Den inbillade sjuke" med Claes Malmberg i huvudrollen som hypokondrikern Argan, premiär i Varberg.

EN HERRGÅRDSSÄGEN I februari har Selma Lagerlöfs "En herrgårdssägen" turnépremiär. Detta med anledning av att det är 150 år sedan författarinnan föddes. Pjäsen kan beskrivas som Lagerlöfs variant på det klassiska temat om "Skönheten och odjuret", en kärlekshistoria om två unga människors sammanflätade livshistorier.

Behaglig ton i djup tragedi

Där tvivlet groor
av Thomas H. Cook
Wahlström&Widstrand



ROMAN Jag tycker om den här boken. Den har en melankolisk atmosfär som känns märkligt behaglig trots att berättelsen är oerhört tragisk.

Eric, Meredith och Keith lever ett stillsamt och välordnat familjeliv i en mindre stad i USA. Eric äger en fotoaffär och Meredith arbetar som lärare på högskolan. De är lyckligt gifta sedan ett 20-tal år. Keith, som är i tonåren, är lite inbunden och inte speciellt ambitiös i skolan men har inga direkta problem.

En kväll blir Keith upprigad av Mrs Giordano som undrar om han kan sitta barnvakt åt dottern Amy som är 8 år. Han går dit och kommer hem ganska sent. Eric som inte är van vid att sonen är ute om kvällarna stannar uppe för att vänta på honom och ser en bil köra iväg samtidigt som sonen går upp mot huset. Morgonen därpå ringer Mr Giordano och berättar att Amy är försvunnen.

Detta blir startskottet för den sorgliga nedmonteringen av allt som Eric har byggt upp och trott på. Keith blir förhörd av polisen och hävdar att han promenerat hela vägen hem från Giordanos hus, men Eric såg ju bilen. Hade Keith suttit i den eller var det bara en slump att de befann sig där samtidigt? Meredith jobbar allt oftare över på skolan. En eftermiddag åker Eric dit för att söka hennes stöd efter en konfrontation med polisen



INSTÄNGD I SIN EGEN KROPP

Fjärilen i glaskupan
Fransk film av Julian Schnabel Med Mathieu Amalric, Emmanuelle Seigner, Max von Sydow

FILM Fyrtiotvå år gammal, 2005, drabbas chefredaktören för den franska tidningen Elle, Jean-Dominique Bauby, av ett slaganfall som förstör hans hjärnstam. Läkarna ställer diagnosen locked-in syndrom, vilket innebär att han är totalförlamad, men har tankeförmågan intakt. Han har dock ett fungerande öga och med det lär han sig att kommunicera. Först genom att blinka ja och nej och så småningom, med hjälp av ett alfabetssystem, lär han sig att formulera ord och meningar tillsammans med sin logoped. Med hjälp av ögonblinkningar lyckas Bauby mot alla odds och med ett enormt tålamod diktera sin egen bok, sin egen historia, bokstav för bokstav. Den här filmen bygger på Baubys självbiografi och det är ett gripande drama, som till en början är filmat helt ur Baubys perspektiv. Man får en glimt av hur det känns att vara instängd i sin egen kropp – en förmodat fasansfull upplevelse. Filmberättelsen är poetisk, vacker och rörande. Det är en historia om kärlek, livskraft och – inte minst – mod. Se den!

MARIA ZAITZEWSKY

och finner hennes kontor tomt. Istället ser han henne stå på parkeringsplatsen tillsammans med en manlig kollega, inbegripen i något som verkar vara ett mycket förtroligt samtal. På omvägar får Eric reda på att hans bror Warren har blivit ertappad med att stå och spana på små flickor med kikare. Hur väl känner de egentligen varandra? Vad är

sanning och vad är lögn? Vem kan man lita på? På två veckor hinner Eric ifrågasätta allt han dittills levt för och trott på. Ingen av hans närstående förefaller vara den han trott. När ljusningen äntligen kan anas i form av utbytta förtroenden mellan far och son griper ett grymt öde in och gör tragedin oåterkallelig.

ANNA LUNDBÄCK

Yrsa Stenius liv genom taxarna

Taxar, kärlek och sorg
av Yrsa Stenius
Brombergs



BIOGRAFI Den som någon gång har levt med hund vet hur mycket värme, närhet och villkorslös kärlek

de kan ge. Författaren Yrsa Stenius har under hela sitt liv haft hund, närmare bestämt strävhåriga taxar. Första mötet med en hund var när hon som helt liten fick närbild med en annars ganska surmulen jockey vid namn Ressu. Han gav henne den speciella och nästan magiska ömhet som bara djur förmår och lät henne till och med sova inne i hundkøjan. Efter det var Yrsa såld och som elvaåring fick hon sin första hund, Rufa. Genom motgångar och framgångar har taxarna troget travat vid hennes sida. Hon har sört dem när de har dött, men har snart funnit hopp och glädje i en ny liten valp. Alla har de haft olika personligheter och alla – utom hennes älskade och ståtliga Index – har varit tikan; Rufa, Mira, Taiga och Ruska. Kärleken till hundarna löper som en röd tråd genom den här storslagna boken, som ju handlar om Yrsas eget liv. Genom hundarna berättar hon om sin brokiga släkt, om sin farmor, sin pappa, om livet efter flytten till Stockholm, om ensamhet och om svåra livsval. Tonen är ömsint, varm, vemodig och tillbakablickande med ett stråk av sorg i botten. En helt underbar bok – i synnerhet för alla som älskar hundar.

MARIA ZAITZEWSKY

ETT ÅR AV TYSTNAD I februari har också den mexikanska pjäsen "Ett år av tystnad" premiär. Pjäsen handlar om mötet mellan två unga mexikaner i dagens USA, bägge på flykt från hemlandet, och är en stycke samtidshistoria och världspolitik sedd ur en annorlunda vinkel.

SHIRLEY VALENTINE Om kärlek handlar också den lättsammare pjäsen "Shirley Valentine", vars liv inte riktigt blev som hon hade tänkt sig. När barnen är utflugna

bestämmer hon sig för att lämna sitt trista äktenskap och ge sig ut på äventyr. Premiär i mars.

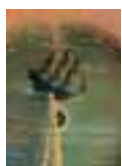
CONCHA TU MADRE I maj kommer "Concha tu madre", en pjäs om människor utan papper, de osynliga och de olagliga. I handlingens fokus står två unga arbetare, som samtalar om dagens Sverige. Ett fantastiskt land på många sätt – men också ett land som stänger dörrar. Pjäsen är skriven av America Vera Zavala och belyser problemet med illegala invandrare och utanförskap.



En herrgårdssägen

Småtråkig väntan på döden

Stundande natten
av Carl-Henning Wijkmark
Norstedts



ROMAN Skådespelaren Hasse ligger på sal 5 och väntar på att få dö. Han har sällskap av tre andra män på salen;

den mystiske Monte, som aldrig pratar, spelaren Börje och uteliggaren Harry. Här finns också läkarna och några änglalika sjuksköterskor som ömsint vårdar de äldre och sjuka männen. Den här lilla kompakta boken utspelar sig under ett ganska kort tids-
spann och i den här kliniska salen, med all den detaljrikedom som mejslas fram när man befinner sig i en mycket liten värld. Det är inte mycket återblickar, möjligen någon berättelse från förr, utan allt utspelar sig här och nu i en torftig och bitter tillvaro utan särskilt hopp. Det är intres-

sant ur ett mikroperspektiv och boken är välskriven på ett gammeldags omsorgsfullt sätt. En eloge till författaren som vågar vara så här trist och berätta om förmaket till det rum som väntar oss alla – dödens. Upplyftande och kul är ju knappast den här historien. Snarare stilla, torr och faktiskt lite småtråkig. Men det är kanske som det bör när några gubbar ligger och dör i sjuksäng.

MARIA ZAITZEWSKY

Välskriven skräckis som skrämmar

En hjärtformad ask
Joe Hill
Prisma



ROMAN Jude Coyne är en firad rockstjärna som dragit sig tillbaka på sin gård i sydöstra USA, med sina platinaskivor, ockulta föremål och tillfälliga flickvännen Georgia. En dag får han ett erbjudande

han inte kan motstå – att köpa en vålnad på Internet. Han betalar tusen dollar och vålnaden skickas hem till honom i en hjärtformad ask, innehållande den dödes kostym. Jude ser vålnaden som ett spännande tillskott till sin privata samling, men inser inte att döden följer med på köpet. Snart börjar otäcka saker att hända. Vålnaden visar sig, först i fysisk form, men så småningom också genom att ta över Judes tankar och äta sig in i både radion och teven med sitt dödsmantra. Vålnadens enda syfte är att ta livet av Jude – och att just han är offret är ingen slump. Vålnaden var nämligen styvfar till en före detta flickvän, som enligt begått självmord av hjärtesorg. Hals över huvud flyr Jude och Georgia gården. Skräckromaner kan lätt bli fäna. Men den här är både verklighetstrogen, skrämmande och välskriven. Självt vågade jag knappt somna efter att ha plöjt de första kapitlen.

MARIA ZAITZEWSKY

MISSA INTE



1 UTSTÄLLNING På Kulturhuset i Stockholm visas från februari till maj Joanna Rubin Drangers originalteckningar från Fröken Livrädd-böckerna. I samband med utställningen presenteras en bok om Rubin Drangers konstnärskap, med bilder och egna texter.

2 UTSTÄLLNING På Nordiska Museet i Stockholm kan man från mitten av februari och fram till början av nästa år



beskåda masker av olika slag och från olika tidsepoker. Den äldsta är från 1600-talet. En mask kan skrämman bort onda makter, fungera som skydd – eller dölja vem man är.

3 FILM Alkohol och andra droger står i fokus i den nya amerikanska filmen "Before the devil knows you are dead". Andy, som är älskad far och make, missbrukar droger och försöker pengar, i stället för att försörja hustru och dotter, och så småningom börjar hans äktenskap att falla sönder.

HALLÅ DÄR LINDA LAMPENIUS, AKTUELL I TV4s LET'S DANCE

Dansar nyktert

Du dricker inte alkohol. Varför?

Jag har under långa perioder i mitt liv valt att vara nykter, eftersom jag ofta har bantat och inte vill bli tjock. Det är alltså dels en hälsofråga. Men också en fråga om att vara fokuserad. Som violinist måste jag kunna ge hundra procent och

då fungerar det inte att dricka alkohol. Detsamma gäller ju nu när jag tränar dans.

Varför tackade du ja till att medverka i "Let's dance"?

Jamen, inte kan man väl tacka nej till ett sådant erbjudande? Tänk att få lära sig alla standarddanser helt gratis av proffs. Dessutom har jag alltid älskat att dansa, så jag ser det som en utmaning. Enligt min danspartner



har jag ben som är gjorda för dans!

Vilken är den svåraste utmaningen i programmet?

Till en början tyckte jag

att allt var svårt. Bara detta att dansa ihop och följa en annan person med stegen. Men nu har jag vant mig lite och tycker att det mesta går ganska bra.

Scenvana har jag ju sedan innan, eftersom jag har stått på scen sedan jag var tre år gammal. Min musikerbakgrund är också till hjälp. Man tränar lika intensivt och jag är van att koncentrera mig på det jag gör.

MARIA ZAITZEWSKY

Det blev proteststorm när författaren Hillevi Wahl i en krönika i tidningen Metro kritiserade föräldrars drickande på julen. Snapsen är tydligen viktigare än barnen, menar hon och tycker att det borde vara en självklarhet att alla barn har rätt till nyktra föräldrar – året om.

Sätt barnen före snapsen

AV HILLEVI WAHL

Jag hatade jularna. Och jag har hatat dem hela livet. De var bara ett långt, helvetiskt lidande. Egentligen hade jag velat gå och lägga mig och sova första dagen på jullovet och inte vakna upp förrän skolan började igen.”

Så skrev jag i en krönika i Metro, apropå IOGT-NTOs kampanj Vit jul. För så är det att växa upp i en missbrukarfamilj. Jullovet är bara ett enda långt intensivt drickande för de vuxna. De köper hem en massa öl, vin och sprit som ska räcka hela julhelgen – men allt går åt på ett par dagar och sedan är det en daglig jakt på mer fylla. Som barn längtar man bara efter att jullovet ska ta slut så föräldrarna måste skärpa sig och gå till jobbet igen.

Den där krönikan väckte ett himla rabalder. Kanske för att jag hoppade på alla som dricker under jul, inte bara alkisar. För vem tycker egentligen att de dricker för mycket? Alla tycker tydligen att de kan ”hantera spri-ten”.

Men faktum är att inget barn tycker om att se sin förälder bli berusad. Vare sig dessa har alkoholproblem eller inte. Det är bara jobbigt och pinsamt. Och ju äldre jag blir och ju fler barn jag ser som far illa, desto svårare har jag för att förstå varför så många vuxna måste hetsdricka under storhelgerna.

”Varför måste ni dricka över huvud taget? Så jåkla roligt är det inte. Man blir bara slö i huvudet och får ångest efteråt”, skrev jag i min krönika.

Även Aftonbladet hörde av sig och gjorde ett stort reportage om min familjs vita jul. Psykologiprofessor Anders Broberg



ILLUSTRATION: RUZ

»Men tidningens läsare reste sig upp som en man i protest: Rör inte vår julsnap! Det är som om julsnapen är svenska folkets största snuttefilt.«

varnade också: Även måttligt berusade föräldrar blir mindre lyhörda för barnen. Ett par julöl eller en snaps räcker för att små barn ska känna oro.

Men tidningens läsare reste sig upp som en man i protest: Rör inte vår julsnap! Det är som om julsnapen är svenska folkets största snuttefilt.

Många läsare har hört av sig och tackat också, för att någon vågar ifrågasätta den där förbaskade ölen, glöggen och snapsen, som alla tidningar vanligtvis skriver hör julen till. Och alla säger samma sak: ”Jag tyckte att det var obehagligt när mina föräldrar satt vid jultbordet och snapsade.

De luktade konstigt, de blev överdrivet sentimentala, det kändes så otryggt – och ändå var de inte alkoholister.”

Många föräldrar inbillar sig att barnen tycker att det är roligt när de fester. För att det kanske ser så ut. Men barn är som kameleonten, de anpassar sig till alla situationer. Och de är så otroligt lojala mot sina föräldrar. Många barn, liksom jag, har stått och sjungit snapsvisor vid bordet för att få lite uppmärksamhet och applåder. Eller dragit fylleskämt. Det betyder verkligen inte att vi hade roligt. Tvärtom, det är så ofantligt sorgligt att vi kände att vi måste göra det.

När jag skriver det här har 8000 människor skrivit på Vit jul-kontraktet. Det är fantastiskt, IOGT hade hoppats på tvåtusent.

Jag vet hur mycket det betyder att bara en enda vuxen håller sig nykter på en fest. Som barn har man totalkoll. ”Åh, vad skönt, henne kan jag gå till om det skulle hända något.”

Jag skulle önska att man kunde ha en liknande kampanj inför varje storhelg. År efter år när svenska folkets alkoholvanor en topp kring de stora helgerna. Julen är bara början på helvetet för barnen. Inom polis och sjukvård vet man att nyårs-helgen är värst, med många misshandelsfall och alkoholförgiftningar. Sedan kommer valborgsmässoafton. På tredje plats följer midsommar. Då tiodubblas alkohol-konsumtionen!

Alla barn har rätt till en vit jul. Och alla barn har rätt till nyktra föräldrar – året om. Borde inte det vara en självklarhet – ett osynligt kontrakt man skrev på när man fick barn? ■



Hillevi Wahl

FÖRFATTARE SOM VILL KÄMPA MOT DROGROMANTIKEN

HILLEVI WAHL är journalist och författare. Hennes självbiografiska roman ”Kärleksbarnet - en berättelse om alkohol, bingo och brustna löften” kommer som pocketbok i augusti. Hon har också skrivit de humoristiska böckerna ”En

fuskmmas berättelser”, ”Från fuskmma till supermma” samt kåserisamlingen ”Tjocka tanter rockar fett”.

Hillevi är 41 år och bor i Stockholm tillsammans med maken Gunnar, journalist, och två små söner Movitz, 10

månader och Elliot, 3 år.

Varför skriver du en krönika om droger?

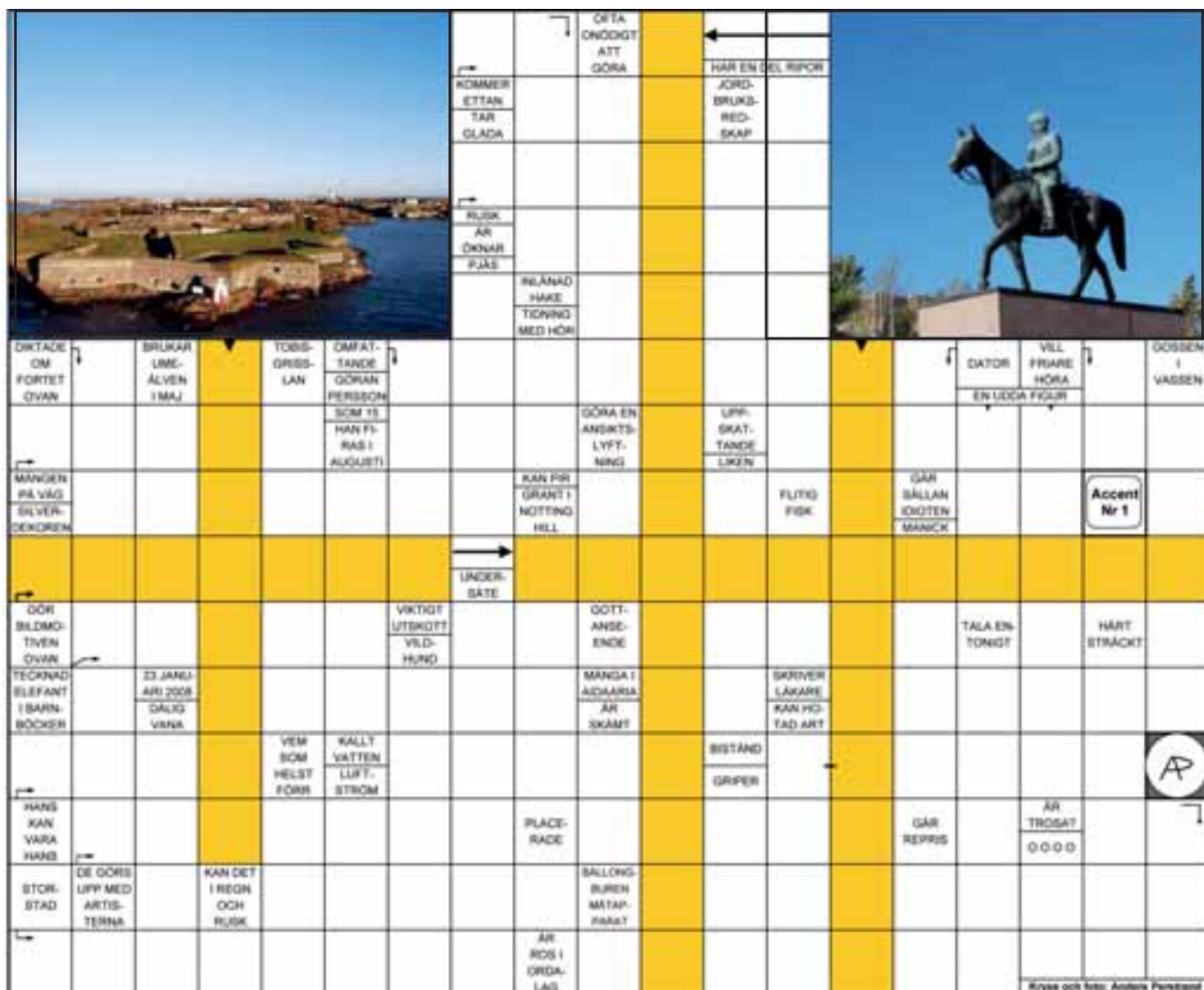
– Det finns en drogromantisk inställning i Sverige just nu som skrämmer mig. Drogromantik och förnekande.

Jag känner igen mig från den

tid jag levde i San Francisco.

För alkisen eller knarkaren är sällan de där på bänken eller i tunnelbanan - istället handlar det om kassörskan, dagisfröken, husläkaren eller programledaren.

MARIA ZAITZEWSKY



KORSORD NR 1 2008

LÖSNING NR 9 2007

MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som därefter har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast 25 februari 2008.. Märk kuvertet Kryss 1 2008.

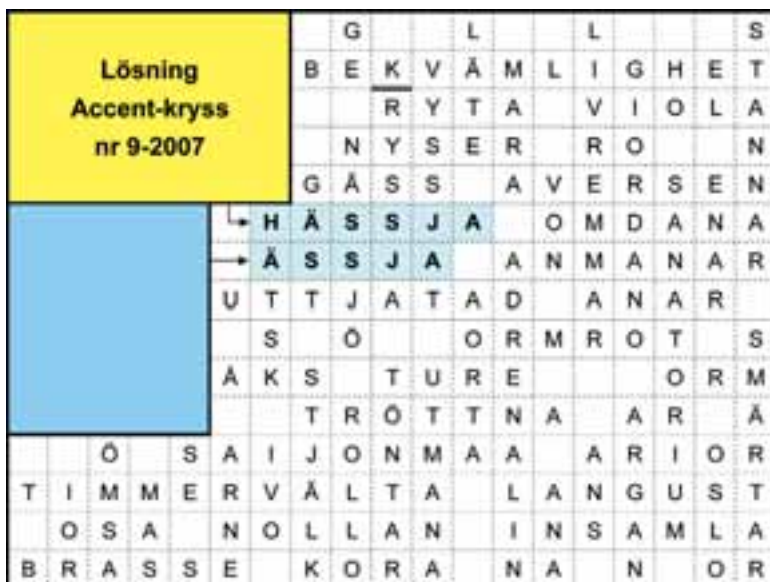
NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 9 2007

FÖRSTA PRIS, tre Miljonlotter: Karl-Henrik Henriksson, Töreboda. Sidovinster, varsin Miljonlott: Birgit Bergström, Skellefteå, Agneta Bohlin, Uppsala, Siv Johansson, Gällivare, May Olovsson, Vallentuna, Tage Helin, Vetlanda, Benny o Marie Olsson, Hammarby, Hallstavik, Gunvor o Sören Willmer, Borlänge, Gunhild Löfgren, Dorotea, Birgit Malm, Fristad, Elisabeth Rinne, Uggelfors, Riddarhyttan. Accent gratulerar!



I Huskuren möts familjer för att lära sig mer om sig själva och varandra, om olika sätt att lösa konflikter, sätta gränser och fungera tillsammans. Barn och vuxna deltar på lika villkor, lyssnar på varandra, kommer överens om regler, leker och har roligt tillsammans.

En huskur för familjen

Det är återträff för Huskuren. Birgitha Landfors hälsar alla välkomna. Dagens tema för samtal är självkänsla.

■ **ÖRNSKÖLDSVIK** På ett lågt bord står en bricka med brinnande stearinljus. Runt det står tolv stolar, där åtta vuxna och fyra barn slår sig ner. Ett par av barnen måste först springa några varv runt lokalen och pröva pianot, men snart har alla hittat sina platser.

Birgitha Landfors hälsar välkommen till den här återträffen med Huskuren. Hon var deltagare i den första Huskuren här i Arnäs utanför Örnsköldsvik, och nu leder hon en grupp.

Birgitha tar fram en liten mjukt rundad sten som får gå runt. Den som får stenen ska berätta vad som varit bäst och sämst under den senaste veckan och sedan lämna stenen vidare.

Britt-Inger börjar med att förklara att "allt är så himla bra just nu", att Gun-Britt och hon har så roligt när de är ute och ber om bidrag till Vit Jul-kampanjen. Det enda negativa hon kan komma på är att en och annan företagare säger nej till att vara med.

– Det bästa är att jag får se barnen vända dag, säger en annan kvinna. Det sämsta är att jag måste städa.

– Det bästa är att jag får träffa pappa idag, säger en sexårig pojke.

– Det bästa är att jag fått åka skridskor, tycker hans kompis som är några år äldre. Och att ingen är sjuk.

Något "sämst" kan ingen av pojkarna komma på just nu.

En medelålders man tycker att det bästa är att han fått bli opererad, det sämsta att tiden och orken inte räcker till allt han vill göra.

En liten tjej som har svårt att sitta still säger att hon vill ha en kanin – och tar sedan en tur till rummet intill där hon upp-täckt ett fat med pepparkakor.

Birgitha tycker att gruppen ger henne energi och är glad för att hon kommit in på en utbildning på Tollare. Sämst är att hon känner sig sliten efter en intensiv



Deltagarna i den lilla gruppen känner förtroende för varandra, och samtalet flyter lätt, trots att det är svåra frågor man diskuterar.

FOTO: JONAS FORSBERG/SAMLIGA BILDER

höst – och att hon gjort av med för mycket pengar.

TEMAT FÖR DAGENS SAMTAL är självkänsla. Birgitha inleder med att läsa ett stycke ur utbildningsmaterialet om att ta ansvar för sina val. Sakta kommer samtalet igång om hur de brukar välja.

– Ibland känns det bekvämt att inte väl-

»Det kunde jag inte förr. Jag hade en så skev självbild. Nu vet jag att jag är värdefull.«

BRITT-INGER SJÖLIN

ja, säger en kvinna. Men sen tycker man att de andra väljer fel – och då är det inte så bekvämt längre.

– Man kan välja för mycket också, säger Birgitha. Men det är OK ringa och avboka något som man lovat. Man blir inte en sämre människa för det.

Pappan till ett par av barnen håller med. Han har lätt att lova för mycket och svårt att hinna hålla allt han lovat.

Samtalet flyter lätt, det här är en grupp som börjar känna varandra rätt väl. Det är inga lätta frågor de diskuterar, men tonen är lättsam och skratten många.

Kvinnan som är glad att få se sina barn varje dag förklarar att hon tvingats välja bort egna aktiviteter för att kunna ta hand om barnen.

– Jag kan få mitt senare, säger hon.

De andra tvivlar på att det är rätt metod. Kvinnan har ju egna behov också och mår inte bra av att för-tränga dem.

– Andra är viktiga, men jag är också viktig, sammanfattar Birgitha.

– Man måste ha respekt för sig själv också, säger en man. Man kan inte ställa upp för andra 24 timmar om dagen.

INGEN ÄR TVUNGEN ATT säga något. Det är en av de regler som gruppen har kommit överens om. En annan regel är att ingen för vidare något av det som sägs i gruppen. Det är viktigt för att alla ska våga prata öppet även om problem och konflikter i den egna familjen.



Britt-Inger Sjölin och Gun-Britt Johansson tycker att Huskuren har gett dem bättre kontakt med sina barn och lärt dem att tro på sig själva.

Birgitha uppmanar sig själv och de andra att fokusera på det de är duktiga på, inte det de är dåliga på.

Gun-Britt berättar stolt om ett möte i skolan, där hon vågat ifrågasätta det en lärare sagt – och fått gehör för det.

– Jag kände mig mer vuxen än de, säger hon och verkar förvånad själv. Förr vågade jag aldrig säga något, men nu gjorde jag det – och det kändes bra.

Hon får beröm av de andra och ser ut att växa en bit till.

Britt-Inger hakar på och säger att det har blivit lättare att säga tack när hon får beröm.

– Det kunde jag inte förr. Jag hade en så skev självbild. Nu vet jag att jag är värdefull. Och jag vågar säga ifrån om någon försöker trampa på mig.

En man tycker att det är svårt att tycka att han själv är bra. Han har ju fått lära sig att man inte ska skryta.

– Men vi har bra koll på vad vi är dåliga på, säger en annan. Det måste vi ändra på.

Efter en timme tar man paus för att leka fruktsallad, en stolbytarlek som tvingar alla att röra på sig en stund. Ett skönt

avbrott både för dem som har mycket spring i benen och för dem som inte är lika kvicka. Sedan är det dags för fika, och samtalet fortsätter naturligt runt fikabordet.

HEMUPPGIFTEN DEN HÄR GÅNGEN är att skriva ner tio saker som man tycker om att göra tillsammans i familjen – och fundera över vad man brukar göra och inte av det man skrivit ner.

– Jag vill rekommendera alla att delta i en Huskur, säger Birgitha bestämt. Den ger så mycket.

Hon berättar hur de kombinerar lek och samtal, och att var tredje sammankomst är en utomhusaktivitet som de lånat från

scouterna. De har också hunnit med att åka på läger ett par gånger.

Monika Johansson, som skapat Huskuren, är glad över den positiva responsen och över att se hur självkänslan växer hos både barn och vuxna som deltar i träffarna.

– Nästa utbildning av ledare för Huskuren genomförs på Tollare i februari, berättar hon. Vi har utbildat rätt många ledare, men än är det inte så många grupper igång. En startar i Växjö i januari, en ska börja i Trelleborg, och jag hoppas att en grupp snart ska vara i gång i Umeå.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

HUSKUREN – EN ÅTERSTÄLLARE FÖR FAMILJEN

PEDAGOGISKT VERKTYG

Huskuren är ett verktyg för familjer att komma närmare varandra, ett pedagogiskt material för hjälp till självhjälp. Under 15 träffar får familjer i grupp arbeta med

sina försvar och metoder, ha roligt tillsammans och lära sig mer om sig själva och varandra.

I Huskuren kombineras diskussionsträffar med värderingsövningar och friluftsträffar

med scoutaktiviteter.

Huskuren är skapad av Monika Johansson i samarbete med Lena Borgs och bygger på hennes erfarenheter från arbetet med IOGT-NTOs barn- och familjeverksamhet.

Nya verktyg att hantera livet med

Huskuren har gett Britt-Inger Sjölin och Gun-Britt Johansson verktyg för att hantera samspel och konflikter i familjen.

■ **HUSKUREN** – Huskuren har varit guld värd för mig, säger Britt-Inger Sjölin. Jag ville inte att den skulle ta slut!

Gun-Britt Johansson nickar och instämmer. För henne har Huskuren varit en fast punkt i tillvaron de senaste två åren. Hon var med i den allra första gruppen, som Monika Johansson ledde samtidigt som hon arbetade fram studiematerialet, och Gun-Britt har liksom Britt-Inger deltagit i en Huskur med fyra familjer som avslutades strax före årsskiftet.

Britt-Inger har en flicka som är 9 år och en pojke som är 6. Gun-Britt har tre pojkar – 15, 14 och 4 år gamla. Barnens pappor har också varit med i Huskuren.

– Första gången var jag rädd, minns Britt-Inger. Det är inte lätt att jobba med sig själv. Men det gick över nästan på en gång. Det var så härligt att barn och vuxna kunde umgås tillsammans och diskutera

hur vi funkade i familjen. Nu har jag lärt mig att bjuda på mig själv.

– Från början vågade jag inte prata alls, säger Gun-Britt. Men det blev lättare när vi lärde känna varandra.

De blir ivriga när de ska berätta vad Huskuren betytt för dem och deras familjer. De har fått diskutera olika roller i familjen, olika sätt att sätta regler, försvarsmetoder och självkänsla.

– Man får lära sig att umgås i grupp, vän- ta på sin tur och inte prata i munnen på varandra, säger Britt-Inger. Och barnen får vara med och bestämma reglerna. Sedan är det lite lättare att få dem att rätta sig efter dem.

– I min släkt brukar alla skrika och försöka överrösta varandra, säger Gun-Britt.

BÅDA ÅTERKOMMER FLERA GÅNGER till hur roligt det varit att göra saker tillsammans med barnen.

– Att få vara i grupp ute och leka, barn och vuxna tillsammans, det har jag aldrig varit med om förut, säger Gun-Britt. Jag hade nästan glömt bort att jag varit barn själv.

– Jag var inte heller van att leka med mina barn, säger Britt-Inger. Det var inget jag fått med mig hemifrån. Från början var min dotter väldigt osäker i gruppen. Det var nog mest för att jag var tafatt. Så jag var tvungen att släppa hämningarna och försöka föregå med gott exempel.

Familjerna har också åkt på läger tillsammans.

– I våras for vi till fjälls, och pojkarna fick åka slalom, berättar Gun-Britt. Det var stort för dem, för det är något som vi aldrig har haft råd med.

NÄR MAN SER OCH hör de här glada, vältaliga kvinnorna är det svårt att förstå att de båda har många års missbruk bakom sig.

Britt-Ingers far var alkoholist, och själv har hon använt både alkohol och andra droger.

– Efter 26 år bestämde jag mig för att det fick vara nog, säger hon och skakar på huvudet åt att hon kunde hålla på så länge. Jag ringde soc (socialtjänsten) och bad om hjälp, och jag fick ett års behandling.



– När jag var liten fick jag aldrig några kramar, säger Gun-Britt Johansson. Nu kramar jag mina barn så ofta jag kan.

Ett år senare blev hon medlem i IOGT-NTO.

– Livet började när jag blev drogfri. Innan dess kunde jag inte styra mina dagar. Nu kan jag gå ut i skogen och lyssna på fåglarna och bli alldeles lycklig om jag ser en liten hare.

Gun-Britt har missbrukat alkohol och tabletter.

– Jag låg mest och vilade och var nog inte mycket till mamma. Jo, jag lagade mat och sånt, men det var inte mer. Nu är jag pig- gare och gladare – och jag kramar barnen och säger att jag älskar dem.

2006 gick hon i behandling och kom med i den första Huskuren.

– Man bara finns, dag ut och dag in, säger hon. Men nu känner jag att jag är med.

Hon kämpar fortfarande med köpberoende, som hon beskriver som en besatthet.

– Jag har ett barn på ena axeln som säger "Kan vi inte köpa?" och en vuxen på den andra som försöker hålla emot.

När Britt-Inger och Gun-Britt ska berätta om det bästa och sämsta under den gångna veckan är det – utan jämförelse – att vara ute och "kampanja" för IOGT-NTO-rörelsens Vit Jul-kampanj. De är överlyckliga över att ha fått chansen att jobba för Vårblomman.

– De tror på oss! säger Britt-Inger. Visst är det fantastiskt!

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se



– Livet började när jag blev drogfri, säger Britt-Inger Sjölin. Och för mig har Huskuren varit guld värd.

PRIME for Life avvecklas

IOGT-NTO-förbundet slutar använda utbildningsmetoden PRIME for Life och tar fram egna metoder för arbetet med att få vuxna att minska sin alkoholkonsumtion.

■ **UTBILDNING** Ledningsgruppen på IOGT-NTO-kansliet har beslutat att fasa ut användningen av PRIME for Life. En ny version av metoden lanseras nu av PRI Nordic som har rättigheterna, men den kommer inte att köpas in av IOGT-NTO.

– Vi stod inför ett vägsval, säger Carin Häregård, verksamhetsansvarig för IOGT-NTOs förebyggande arbete. Antingen skulle vi uppgradera oss till version 8.0 eller göra något eget. Vi kan inte göra både och. Det finns flera skäl till beslutet.

– Viktigast är att vi inte kan anpassa PRIME for Life efter våra behov, säger Carin Häregård. Vi äger inte metoden och får inte göra några ändringar. Vi får till exempel inte minska utbildningstiden, som ska vara 1 – 1,5 dag, fast vi vet att det går att förmedla i stort sett samma kunskap på 3-4 timmar.

Det har visat sig svårt att sälja in utbildningen till arbetsplatser och andra organisationer på grund av att den är så lång och därmed rätt dyr, och förbundet ser stora fördelar med att kunna erbjuda en kortare utbildning.

Ett annat skäl är att flera forskningsrapporter visat att PRIME for Life inte har effekt på beteendet, det vill säga att de som fått utbildningen visserligen får ökad kunskap men inte minskar sin alkoholkonsumtion. Två av fyra rapporter visar en liten minskning bland dem som dricker allra mest, men det räcker inte.

– Eftersom effekten är så liten i förhållande till insatsen, blir det inte kostnadseffektivt, säger Carin Häregård.

INOM IOGT-NTO HAR UTBILDNINGEN i PRIME for Life varit omstridd. Vid kongressen 2005 blev det en lång debatt, där kritikerna ansåg att IOGT-NTO inte skulle använda en metod som syftar till något annat än helnykterhet. Men det är inga sådana principiella motiv som ligger bakom beslutet att fasa ut PRIME for Life.

– Innehållet i PRIME for Life är bra, betonar Carin Häregård. Det har vi inget att invända emot. Vi vill ha samma vetenskapliga upplägg men anpassa det.

– I vårt arbetsplatsprojekt har vi samma mål – att minska alkoholkonsumtionen och att minska berusningsdrickandet och



riskbruket. Nu tar vi fram egna metoder som ger bra grundkunskap baserad på forskning, en riskreduceringsmodell och en möjlighet att spegla sin egen konsumtion.

Med IOGT-NTOs metod ska en utbildning inte behöva ta mer än 3-4 timmar.

Carin Häregård tycker inte att arbetet med PRIME for Life har varit bortkastat.

– Det har betytt mycket för IOGT-NTOs förebyggande arbete. Vi har satsat mycket tid och resurser på det, och det har varit värt det. Vi har haft utbildningar över hela landet, och många har fått kunskap som ger trygghet i mötet med vuxna som använder alkohol.

– Men nu behöver vi metoder som vi själva äger och som vi kan anpassa efter våra behov och där vi kan lyfta in nya forskningsrön och utgå från svenska riktlinjer. Vi ska inte behöva fråga någon i USA om lov när vi vill ändra något.

De nya metoderna utvecklas under 2008 och ska testas i förbundets arbetsplatsprojekt, innan de används för utbildning i större skala.

– Vi ska också vara noga med att mäta effekterna, förklarar Carin Häregård.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

PRIME for life är en metod för att minska alkoholkonsumtionen genom att öka kunskapen om riskbeteenden.

FOTO: CHRISTIAN SALTAS



VÄRLDENS BAKSÄLLSKA
om alkohol som utvecklingshinder
Pierre Andriessen

"Alkoholens roll i fattigdom och förtryck får ett ansikte genom Världens baksällska"

Läs mer och beställ på www.nbv.se



Lars-Eric Åhlén
FOTO: KENNETH ISRAELSSON

Lars-Eric blev årets eldsjäl i Umeå

UTMÄRKELSE IOGT-NTO Medmänniska, med ordförande Lars-Eric Åhlén i spetsen, har blivit utsedd till Årets eldsjäl 2007 i Umeå. Vid en ceremoni i kyrkan överlämnade socialnämndens ordförande Eva Andersson (s) diplom och 5000 kronor till Lars-Eric Åhlén av

– Det är roligt att få bekräftat det vi tror på, konstaterade Lars-Eric Åhlén.

Ur motiveringen: Kamratstödsföreningen IOGT-NTO Medmänniska bildades 2005 och har utvecklats snabbt. Föreningen arbetar på ett föredömligt sätt med att stötta människor, som på grund av alkohol/droger, kriminalitet, arbetslöshet och långtidssjukskrivning, hamnat i ett utanförskap.

Föreningen arbetar aktivt med många viktiga

IOGT-NTO är en riktig Compis

VIT JUL Företaget Compare i Örnsköldsvik har utsett IOGT-NTO till "en riktig Compis" och gett ett bidrag på 10 000 kronor till Vit Jul-kampanjen. "Bara tanken på att det finns barn som far illa på grund av föräldrarnas missbruk gjorde vårt beslut lätt.", skriver företagsledningen på Compares hemsida. "Vi hoppas att vårt stöd och vår utmärkelse ska bidra till att eldsjälarna bakom Vit Jul känner uppskattning för det enorma arbete man gör för dessa barn."

Några ansvariga från IOGT-NTO-föreningen Värblomman i Arnäs har också inbjudits att besöka företaget.

– Det var helt otroligt att få stå där och berätta om IOGT-NTO-rörelsens arbete och att få så mycket uppskattning för det, säger Thomas Johansson från Värblomman.

"Hjälptelefon" för kommuner

HJÄLPTELEFON 0771 – 85 86 87. Det är numret till IOGT-NTOs nya "hjälptelefon" för kommuner.

– Vi erbjuder telefonrådgivning till "kommuner med alkoholproblem". Det är ett led i förbundets kommunprojekt, förklarar Bo Högstedt, som arbetar med alkohol- och narkotikapolitik på förbunds-kansliet.

Det här numret kan rådvilla kommuntjänstemän ringa för att få hjälp och råd om lämpliga insatser.

– Parallellt med telefonrådgivningen kommer vi också att erbjuda samma tjänst via SMS och e-post, säger Bo Högstedt.



Jultomten besökte Bakfickan i Umeå under julfirandet.

FOTO: LARS-ERIC ÅHLÉN

BAKFICKAN LOCKADE 500

JULFIRANDE Närmare 500 besökare har kommit till Bakfickan, i Ordenshusets gårdshus under jul och nyår.

– Den respons vi fått är att alla tycker att det här är något som vi måste fortsätta med, säger Lars-Eric Åhlén, ordförande i IOGT-NTO Medmänniska.

IOGT-NTO i Umeå arrangerade ett alternativt julfirande för första gången på julafton 2005, året därpå hade man öppet julafton, juldagen, annandagen och mellandagarna, och 2007 blev det också nyårs-supé och julförskottspjäs på nyårsdagen.

– Dels på grund av att det saknas ett ställe att fara till under den tunga helg det är för många, dels för att den gemenskap som uppstår mellan besökarna är mycket värdefull för många ensamma människor, säger Lars-Eric Åhlén.

KENT HEDLUNDH

66-årig tradition på norra Öland

ÖLAND Utan uppehåll har IOGT-NTO-föreningen i Löttorp i 66 år arrangerat offentlig luciafest med eget program. Varje år har en teaterpjäs eller kabaré uppförts, nu senast farsen "Förlovning klockan tio". Tre generationer arbetar med festen och minst tre generationer kommer som åskådare.

– Det är härligt att vi, oavsett ålder, kan jobba tillsammans och umgås, säger Daris Nilsson, ordförande i föreningen. Inga andra aktiviteter lockar så olika åldrar.

Juniörerna, tillsammans med två vuxna, inleder kvällen med en kort julpjäs om en tomte med tandvärk. Jimmy Petersson, ung IOGT-NTO-medlem, spelar nyckelharpa och sjunger. UNFarna, med

Louise Almqvist i spetsen, står för kvällens luciatåg. Under kafferasten säljs olika lotterier och spelas på chokladhjul. Kaffebudet har damerna i föreningen bakat och skänkt. Luciafesten är ryggraden i föreningens ekonomi och också en anledning till att man vill fortsätta traditionen.

GUNILLA NILSSON

Minnesfond stiftad för Kjell E Johanson

MINNESFOND IOGT-NTOs förre förbundsordförande Kjell E Johanson dog i somras. En fond har instiftats till hans minne, och ett första stipendium kommer att delas ut på Folknykterhetens dag den 1 maj.

– Det ska gå till en person som har verkat i Kjells anda, säger hans fru Margaretha Löf-Johanson, som är ordförande i fondens styrelse. Till någon som är uthållig i sitt arbete med att motverka missbruk, som är sin idé trogen och som inte faller på grund av populism och yttre tryck.

I styrelsen ingår Kjell E Johansons barn och dessutom företrädare för nykterhetsrörelsen, socialförvaltningen i Stockholm och vänsterpartiet, där han var engagerad.

Ingen alkohol i Arenan i Falun

FALUN Protesterna hjälpte, det blir ingen alkoholservering på ungdomshuset Arenan i Falun. Före jul gick Arenans föreståndare Jocke Wredelius ut med ett förslag om att göra Arenan till ett hus för alla kommunens invånare. Då borde man kunna servera öl och vin till dem som är över 18

insatser, bland annat kamratstöd, uppsökande verksamhet bland missbrukare, information på skolor, Bakfickan dit alla är välkomna på gratis fika och lunch, jul- och nyårsfirande i nykter miljö, drogöföbyggande verksamhet bland ungdomar, studiecirkel och tematräffar om missbruk och kriminalitet. Föreningens verksamhet har lett till att många människor återfått hoppet och fått möjligheten till ett nyktert liv i en fin gemenskap.

KENT HEDLUNDH

Westerberg-stipendium till Hedvig Olander

STIPENDIUM Hedvig Olander studerar medicin vid Uppsala universitet. Hon är aktiv

UNFare och brinner för internationellt samarbete. Efter senaste sammanträdet med IOGT-NTOs förbundsstyrelse är hon dessutom Westerbergstipendiat.

Thyra och Ture E Westerbergs stipendium utdelas en

gång om året till en medlem i IOGT-NTO-rörelsen som studerar till läkare eller tandläkare, och i år föll valet på 22-åriga Hedvig.

Hon är aktiv i UNFs samarbete med andra medlemsorganisationer i ACTIVE.

år, tyckte han. Men det tyckte inte Tommy Johansson, verksamhetsledare hos IOGT-NTO i Falun, och han fick många med sig i proteststormen.

Nu har kultur- och ungdomsnämnden bestämt sig: Ingen alkoholservering i någon av nämndens lokaler – och dit räknas Arenan.

Festligt nyår i Vetlanda ...

VETLANDA Nyårsfirandet hos IOGT-NTO har blivit en kär tradition för många i Vetlanda. – Den första dokumenterade festen hölls 1901, säger föreningens ordförande Bengt Isaksson. I sin nuvarande form började nyårsfirandet på 1970-talet.

Den här gången serverades supé till drygt 120 gäster, och ännu fler kom till dansen.

– Mer än hälften av dem som kommer är inte medlemmar i IOGT-NTO, säger Bengt Isaksson. Gäster kommer från hela länet. Men vi skulle inte klara det om inte medlemmarna ställde upp och ordnade det hela.

För underhållningen svarade Bo och Tina Fridh, som tillsammans med Curt Lindholm bjöd på en kavalkad av kända melodier från film och musikal.

... och i Skåne

SKÅNE På Vilandsgården, mellan Nossaby och Fjälkinge i Skåne, arrangerade IOGT-NTO Willandskretsens nyårsvaka för 40:e gången.

– Här blandas också både medlemmar och andra, berättar Birgit Nord.

På programmet stod trerättersmiddag, fyrverkeri, allsång och nyårstal.



IOGT-NTOs förbundsordförande Sven-Olov Carlsson delade ut förtjänstplaketter till Leif Lennartsson som representerade sin mor Dagmar Andersson, Nils-Olof Öström, Eskil Lindström, Knut Gustafsson, Sonja Herbertsson, Ture Herbertsson, Börje Gustafsson, Ivan Mattsson och Eva Olsson.

FOTO: ANETTE HALLSENIUS

100-årsfest på Väddö

JUBILEUM Ett 80-tal personer deltog i 100-årsfirandet hos Väddö IOGT-NTO i Västernäs. Föreningens ordförande Inga Gustafsson hälsade välkommen och berättade om IOGT-NTOs historia på Väddö. Till jubileet har man också tagit fram en skrift, "100 år och en dag".

Mats Olsson medverkade med sång, ackompanjerad av Valter Årlind och Jörgen Toresson. Högtidstalet hölls av IOGT-NTOs förbundsordförande Sven-Olov Carlsson som också delade ut förtjänstplaketter. Många gäster ville också framföra sina gratulationer till föreningen.

ANETTE HALLSENIUS

Kanalbyte oroar bingolottogeneral

ARVIDSJAUR Bingolotto har flyttat från TV4 till betalkanalerna TV4+. Det oroar Arvidsjaurs "bingolottogeneral"

Inge Andersson från IOGT-NTO.

– Det är bra att Bingolotto flyttas tillbaka till lördag, men det är inte bra att många inte har möjlighet att se programmet, säger han.

I Arvidsjaur finansierar IOGT-NTO en stor del av sin verksamhet genom att sälja bingolotter, och nu är han rädd för att många kommer att sluta köpa dem. Många äldre TV-tittare har inte tillgång till betalkanalerna i TV.

Klubb Sockerdricka på Ringvägen

STOCKHOLM Varannan fredag är det Klubb Sockerdricka på Ringvägen 74 i Stockholm. Där framförs nutida ung musik live i nykter miljö. Där finns också ett kafé där det mesta som serveras är KRAV-märkt.

Bakom Klubb Sockerdricka står IOGT-NTO och UNF i Stockholm. Veckan före jul hade klubben stödkonsert för barn till missbrukare.

RÖRELSEN I MEDIA

Vit Jul gav eko i media

TV4, Sveriges Radio, rikstidningar, lokaltidningar och facktidningar har under november och december rapporterat om IOGT-NTO-rörelsens Vit Jul-kampanj i säkert ett hundratal artiklar eller inslag i TV och radio.

LÄNSTIDNINGEN i Östersund var till exempel med på Sällsjögården, där ett 40-tal barn och vuxna firade en vit jul tillsammans. "Många har aldrig tidigare firat jul med sina föräldrar", berättar tidningen.

SUNDSVALLS TIDNING har uppmärksammat Vit Jul i en ledare och skriver "Det brukar ju heta att julen är barnens högtid. Ändå finns det många minderåriga som fruktar denna helg mer än andra. Det är pojkar och flickor som vet att deras föräldrar kommer att ta julen som intäkt för att supa ännu hårdare. Vi sympatiserar därför med IOGT-NTOs kampanj som uppmanar oss att fira en vit jul. Organisationen hävdar att ett par hundra tusen barn lever i missbruksfamiljer. Den oundvikliga konsekvensen av detta blir att alkohol och droger är i många barns fokus snarare än julskinka, klappar och sillsallad."

ÖSTERSUNDSPOSTEN intervjuade IOGT-NTOs vice ordförande Anna Carlstedt. Hon medverkade också, tillsammans med Katerina Janouch och Gudrun Schyman i TV4s morgonsoffa på juldagen.

IOGT-NTO hoppas på fler små smarta kampanjer



Med fler engagerade i centrala och lokala kampanjer hoppas IOGT-NTO bli en ännu starkare folkrörelse. Foto: Mats Söderberg

KURS Lockas du av att påverka beslutsfattare och allmänhet? Vill du engagera dig i någon av alla de kampanjer som IOGT-NTO genomför under 2008? I så fall är det här utbildningsdagen för dig!

Inom IOGT-NTO bedriver vi ständigt olika kampanjer för att påverka beslutsfattare och allmänhet. Det kan handla om att stoppa lagningen inför storhelger, verka för en vit jul för våra barn eller Folknykterhetens vecka, veckan då vi genomför politikerträffar och torgaktiviteter på över 100 ställen i landet.

Den här dagen lär vi oss mer om våra kampanjer och

hur vi gör dem ännu bättre. Vi går igenom opinionsbildningens grunder och ger tips och trix om hur vi påverkar smartare.

Fyra tillfällen erbjuds. Alla pågår klockan 10.30–16.00.

9 februari, IOGT-NTO-gården, Klara Södra Kyrkogata 20, Stockholm

Inbjudan riktar till Gävleborg, Dalarna, Örebro, Östergötland, Värmland, Västmanland, Södermanland, Uppsala, Stockholm och Gotland.

16 februari, IOGT-NTO-lokalen, Postgatan 14, Nässjö

Inbjudan riktar till Jönköping, Halland, Skåne,

Skaraborg, Älvsborg, Göteborg, Kalmar, Blekinge och Kronoberg.

23 februari, NBV-lokalen, NBV MittSverige, Esplanaden 10, Sundsvall

Inbjudan riktar till Jämtland och Västernorrland.

1 mars, NBV-lokalen, NBV Västerbotten, Åsgatan 24, Skellefteå

Inbjudan riktar till Norrbotten och Västerbotten.

Kursavgift är 150 kr inklusive mat och resa med billigaste färdssätt.

Anmälan senast en vecka innan utbildningsdagen på iogt.se/utbildningar eller telefon 08-672 60 05.

Ny mötesplats för IOGT-NTO:are



INTERNET Ett arbetsredskap för styrelser och andra grupper, en plats för diskussioner, möjligheten att samla på sig ny kunskap – det här är din mötesplats! Den blir vad du gör den till och vi hoppas att du ska använda den flitigt.

Detta är tänkt att vara en mötesplats i förändring, så observera att det bara är en betavariant. Fortfarande finns det mycket att göra och förbättra. Kom gärna med synpunkter och idéer. Gå in på iogt.se/möte och sätt igång!

Regional utveckling

FRAMTID Vill du vara med och utveckla IOGT-NTO? RUP 09 är ett projekt för att hitta nya former för regional samverkan.

Under våren genomförs regionala utvecklingsseminarier på nio platser. 15 deltagare per distrikt inbjuds att delta.

Mer information finns på iogt.se/utbildningar.

Om du är intresserad, kontakta distriktsordföranden i ditt distrikt.

Dyrt med alkohol

KOSTNADER Nu hittar du material om alkoholens kostnader på www.iogt.se.

Förutom olika rapporter finns här även möjlighet att se kostnaderna uppdaterade per kommun och län.

Förebyggande metod utvärderas

FORSKNING För att undersöka om metoden Föräldrar Tillsammans har någon effekt på ungdomars drickande genomförs en effekttutvärdering. Den genomförs på uppdrag av Socialstyrelsen av ett forskarteam vid Örebro universitet som arbetar med utvärdering av frivilligorganisationers alkohol- och drogförebyggande arbete.

14 skolor i sju av våra distrikt deltar i utvärderingen. Hälften har slumpats som kontrollskolor och hälften som insatsskolor.

I januari gjordes en baslinjemätning i både kontroll- och insatsskolor, med en postenkät till föräldrar och klassrumsadministrerade elevenkäter. Samtidigt görs en dokumentation av de förebyggande insatser som görs på skolorna.

Vi kommer senare under våren att påbörja vår insats med startkvällen i metoden i årskurs sju och åtta i insatsskolorna. Kontrollskolorna får vänta ett år på sin insats.



Gudrun Schyman är en av föreläsarna under vårens endagsutbildningar. Foto: Stefan Borgius

Endagsutbildningar om politik

KURS Under våren erbjuder IOGT-NTO två endagsutbildningar om alkohol- och narkotikapolitik.

4 mars handlar det om

narkotikafrågan ur ett svenskt och internationellt perspektiv. Gazal Amini, jurist på Riksförbundet narkotikafritt samhälle och Pelle Olsson, författare till boken "Opium, heroin och subutex" föreläser.

Den 13 maj är temat sprit, makt och kön där bland annat Gudrun Schyman föreläser.

Utbildningarna sker på IOGT-NTO-gården, Klara Södra Kyrkogata 20 i Stockholm, klockan 10.00-15.00.

Kostnaden är 150 kr inklusive fika, lunch och resa med billigaste färdstätt. Anmälan på iogt.se/utbildningar eller per telefon 08-672 60 05.

Påverka din kommun

POLITIK Nu finns verktyget för dig som vill påverka din kommunala alkoholpolitik.

På iogt.se/kommunprojekt hittar du IOGT-NTOs kommunalpolitiska krav, enkäter som kommunerna svarat

på, rapporter och listor på viktiga aktörer. Vill du veta mer kontakta Johnny Johansson på johnny.johansson@iogt.se eller 08-672 60 14.

Säljkurs för förebyggare

KURS Välkommen till en kurs för att öka vår genomförande kraft att sälja in våra metoder. Vi riktar oss främst till anställda inom IOGT-NTO och NBV, men alla som har eller kommer att få uppdrag att sälja in våra metoder till skolor och föreningsliv är välkomna.

3 mars klockan 10.30-17.00, Tollare folkhögskola

För er som vill delta på det alkohol- och narkotikapolitiska seminariet den 4 mars i Stockholm ingår övernattningskostnad utan extra kostnad.

Anmälan och kursinbjudan på iogt.se/utbildningar eller telefon 08-672 60 05.

KALENDARIUM

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

FEBRUARI

1-2 IOGT-NTO medverkar vid Centerpartiets kommundagar Skövde

5 NBV:s musiklek

9 Regional kampanjutbildning Stockholm

16 Regional kampanjutbildning Nässjö

23 Regional kampanjutbildning Sundsvall

25-26 Projektledarutbildning Wendelsberg

MARS

1 Regional kampanjutbildning Skellefteå

3 Att sälja in och öka volymen i våra metoder Tollare

4 Narkotikapolitisk kurs Stockholm

7-8 IOGT-NTO:s FS sammanträder

9-15 NGRs vinterträff Norge

APRIL

v.16-17 Grundutbildning för nya förebyggargrupper en vecka utomlands

10-11 RUP 09-seminarier

16 Projektutvärdering Wendelsberg

18-19 RUP 09-seminarier

18-20 Utbildning Global Ambassadör, Tollare

22-23 Reflektion kring prevention Örebro universitet

25-26 RUP 09-seminarier

26-27 IOGT-NTO medverkar vid Folkpartiets kommunala riksmöte, Västerås

v. 18 Folknykterhetens vecka

MAJ

9-10 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder

9-10 RUP 09-seminarier

9-11 IOGT-NTO:s grundutbildning i Förebyggande arbete, Tollare

13 Alkoholpolitisk kurs Stockholm

23-25 Arbetsledarkurs, Wendelsberg

JUNI

14 NBVs förbundsmöte

JULI

1-6 NGRs sommarkurs, Färöarna

6-12 Almedalsveckan, Visby

27-3/8 Active camp och NSF:s förbundsläger Ransbergs Herrgård

SEPTEMBER

8-10 World Forum Against Drugs Stockholm

8-10 Tylösandsdagarna, MHF

19-20 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder

20-21 DO-samling, Göteborg

25-26 Metodutbildning Föräldrar Tillsammans och Ledare Tillsammans, Tollare

27-28 Metodutbildning Föräldrar Tillsammans och Ledare Tillsammans, Tollare

OKTOBER

2 Alkoholpolitisk kurs Stockholm

3-5 NBVs förbundsdagar

10-11 RUP 09-seminarier

10-12 NordAN-konferens, Tallinn

17-19 Mediekurs, Tollare

17-19 Grundutbildning i förebyggande arbete, Tollare

24-25 RUP 09-seminarier

25-26 NSF:s förbundsmöte, Västervik

NOVEMBER

1 Ljusmanifestation för narkotikans offer

7-8 RUP 09-seminarier

Expert i utredning om alkohollag

IOGT-NTOs förbundsjurist Håkan Kjellsson har förordnats att ingå som expert i den statliga utredningen om en översyn av alkohollagen. Utredningen är tillsatt av folkhälsominister Maria Larsson.

■ VAD INNEBÄR UPPDRAGET?

– Jag ska bidra med kunskap och med synpunkter från mitt och IOGT-NTOs håll, ge vår syn på alkoholpolitiken. Andra experter är knutna till utredningen från andra håll. De flesta representerar departement eller myndigheter som tullen, skatteverket och polisen. Jag är den ende representanten för nykterhetsrörelsen.

■ HUR GAMMAL ÄR DEN ALKOHOLLAG SOM NU SKA SES ÖVER? VARFÖR BEHÖVER DEN ÄNDRAS?

– Den nuvarande alkohollagen är från 1994. Då gjordes en rad ändringar i samband med att Sverige blev medlem i EU. Sedan dess har lagen lappats och lagats i flera omgångar. Det har hänt mycket som gör det nödvändigt med en översyn. EG-domstolens utslag i Rosengren-målet, om privatimport via Internet, är ett exempel på saker som påverkar lagen.

■ VILKA ÄR DE VIKTIGASTE FRÅGORNÄR UTREDNINGEN?

– Det är en omfattande översyn. Alkohollagen har tolv kapitel som ska gås igenom. Ett viktigt område med många aspekter är serveringstillstånden och kommunernas tillsynsuppgifter. Där har vi ju sett hur handläggare kommer i kläm mellan olika intressen när lagen ska tillämpas i praktiken.

Ett annat område är marknadsföringssidan och vilka myndigheter och domstolar som ska vara ansvariga där. Idag är det Kon-



Håkan Kjellsson är IOGT-NTOs förbundsjurist.

»Ett viktigt område med många aspekter är serveringstillstånden och kommunernas tillsynsuppgifter.«

sumentverket och Marknadsdomstolen. Men det kanske hellre borde vara Statens folkhälsoinstitut och en förvaltningsdomstol eller en vanlig domstol.

Andra aktuella frågor, som också finns med i direktiven, är möjligheterna att kräva tillstånd för detaljhandel med öl och att utreda förutsättningarna för gårdsförsäljning av vin. Det senare är vi mycket skeptiska till, eftersom det i praktiken undergräver Systembolagets monopol.

■ VILKA BLIR DE SVÄRASTE KNÄCKFRÅGORNÄR?

– Arbetet är ju inte igång på allvar än, så det är lite svårt att avgöra i det här skedet. Men det är klart att det finns motstridiga

intressen, till exempel mellan handeln och nykterhetsrörelsen.

– Men utgångspunkten för översynen är att alkohollagen även i fortsättningen ska ha en restriktiv linje. Den ska vara ett uttryck för "en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan", som det står i direktiven.

■ HUR LÅNG TID HAR NI PÅ ER?

– Den första delen, om privatimporten, var ju färdig redan nu vid årsskiftet. Hela utredningen ska sedan läggas fram till den 31 december 2008. Men det vill till om vi ska klara det på ett år. Det är som sagt mycket att gå igenom.

■ HAR UTREDNINGEN NÅGON PARLAMENTARISK REFERENSGRUPP ELLER LIKNANDE?

– Nej, det finns ingen parlamentarisk grupp. Inte än i alla fall. Eftersom det är ett så stort område, kan jag tycka att den politiska dimensionen borde finnas med. Men Anita Werner är ensam utredare. Hon har förstas hjälp av expertgruppen och sekreterarna, men det är hon som står för alla förslag.

■ KAN DU SOM EXPERT RESERVERA DIG MOT UTREDARENS FÖRSLAG?

– Om man har en helt annan uppfattning i någon fråga, har man möjlighet att avge ett särskilt yttrande.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

ÖVERSYN AV ALKOHOLLAGEN

DIREKTIV för Utredningen om en översyn av alkohollagen fastställdes av regeringen i början av hösten (S 2007:127). Till särskild utredare utsågs Anita Werner.

Till utredningen förordnades i slutet av november 16 experter.

PERSONNYTT

Ny servicechef

PONTUS LUNDELL är ny servicechef på IOGT-NTOs förbunds-kansli. Det är en nyinrättad chefstjänst för ledning av växel/reception, medlemsregister, IOGT-NTO Direkt, IT-frågor och vaktmästeri med fastighetsfrågor. Pontus Lundell har tidigare arbetat med flera av dessa områden.

Världsförum i Sverige

ANN-SOFIE ROBERTZ är projektledare för arbetet med att förbereda World Forum Against Drugs, som genomförs i Sverige i september 2008.

Jämställhetsarbete

KERSTIN KOKK och **ANDERS KARLSSON** på IOGT-NTOs för-

bundskansli kommer under 2008 att arbeta deltid med att förverkliga den jämställdhetsplan som antogs vid kongressen 2007.

Eldsäl till NBV

JOHAN SVENS slutar som VD för Eldsäl Fond AB. Den 1 mars börjar han en anställning som controller hos studieförbundet NBV.

Ny assistent i Bryssel

LINNEA ORNSTEIN har anställts av NBV, IOGT-NTO och UNF som assistent på det gemensamma kontoret i Bryssel under första halvåret 2008. Linnea har tidigare bland annat varit förbundssekreterare i RFSL Ungdom.

Handläggare tvingas sluta

GRANSKNING Kommunernas alkoholhandläggare kommer ofta i kläm när alkoholpolitiska intressen kolliderar med näringslivs- och turismintressen. Många känner sig ensamma, några blir utfryssta och tvungna att sluta. Accent fortsätter granskningen av hanteringen och tillsynen av serveringstillstånd.

REPORTAGE



Livsfarlig skoterfylla

REPORTAGE Sju av tio som dör i snöskoterolyckor är kraftigt berusade. Något måste göras och det snabbt. Vägverket tror på alkohol och ändrade attityder. Stig Ek i Jokkmokk håller med och ägnar en stor del av fritiden åt att utbilda blivande snöskoterförare.

INTERVJU

Tacksamhet som inre drivkraft



INTERVJU Psykoterapeuten, föreläsaren och författaren Patricia Tudor Sandahl har ett hav av erfarenheter att ösa ur. Nu, i den "tredje åldern", har existentiella frågor blivit allt viktigare. Tacksamhet är något som hon tycker att vi alla borde känna lite oftare.

Nu, i den "tredje åldern", har existentiella frågor blivit allt viktigare. Tacksamhet är något som hon tycker att vi alla borde känna lite oftare.

I FOKUS



Självläkning vanligt bland missbrukare

I FOKUS De allra flesta som tar sig ur ett alkoholmissbruk gör det utan professionell behandling. En av dem är Kennet. Han drack åtta starköl om dagen tills han en dag för sex år sedan bestämde sig för att sluta. Sedan dess är han helt nykter. Forskaren Jan Blomqvist har undersökt faktorerna bakom "sjävläkning" hos missbrukare.

TIPS FÖR DIG SOM LÄSER DETTA NUMMER BAKIFRÅN



Morsa på stan i 17 år

24 REPORTAGE Lördagskväll i Stockholm. Helén Jaktlund tar på sig sin röda jacka. I sjutton år har hon varit Morsa på stan. Hon ser våld, missbruk och utsatthet. Men också glädje och hopp.

Lätt att bryta mot lagen

4 LEDARE Att många krogar bryter mot lagen om överservering och servering av unga bör vara en central fråga för den nyligen tillsatta Alkoholagsutredningen.

Micael Binfeldt festar alltid nykter

36 KULTUR Under 20 år har Micael Binfeldt arrangerat fester. Kungligheter, artister, skådespelare, idrottare och kulturpersonligheter hör till dem som finns på hans berömda "lista".

Vägverket kritiseras av egna experterna

10 AKTUELLT Ointresse har gjort att Vägverket misslyckats med att minska alkoholen i trafiken säger egna experterna Hans Laurell.

Huskur får familjer att fungera bättre

42 I RÖRELSE I Huskuren fick Britt-Inger och Gun-Britt lära sig mer om sig själva och om olika sätt att lösa konflikter, sätta gränser och fungera i sina familjer.



Hos Björn jobbar alla när de vill

30 GODA LIVET Det ska vara lika roligt att vara på jobbet som hemma. Med det målet driver Björn Lundén sitt välmående företag Björn Lundén Information AB i Näsviken. Och vinst får aldrig gå före trivsel.



11 000 skrev på för en Vit Jul

Många fler än väntat ville vara med och ge barnen en Vit Jul. IOGT-NTO-rörelsens kampanj gick hem, och det är redan klart att den kommer igen och blir ännu större 2008.

■ **VIT JUL** Närmare 11 000 vuxna har skrivit på kontrakt om att avstå från alkohol under juldagarna för barnens skull.

– Vi hade räknat med att 10-20 procent av dem vi frågade skulle säga ja, men i stället var det 60-80 procent som ville skriva på, berättar projektledaren Rebecca Lindberg. Bland dem finns ett 30-tal riksdagspolitiker och många kommunpolitiker.

Hur många Vit Jul-arrangemang som genomfördes under jullovet för barn, ungdomar och familjer vet hon inte än, bara att det var många och att de var spridda över hela landet, från Öjebyn till Ängelholm.

– På flera ställen, som till exempel Sällsjögården i Jämtland, hade man alternativt julfirande. Där har flera barn berättat att det är första gången de har firat en nykter jul med sina föräldrar.

– Annars har det varit allt från gratisbad i badhuset i Piteå och konserter i Ånge och Visby till filmverkstad i Växjö och tillverkning av luftballonger i Garpenberg.

I ÖRNSKÖLDSVIK KUNDE FEM familjer tack vare en lokal insamling göra en julresa till Göteborg.

Att kampanjen blev så lyckad och fick så stort genomslag – med åtskilliga spaltmeter i både riks- och lokalpress – förklarar



Vit Jul-resan till franska Alperna bjöd på sol, snö och härliga skidbackar. Här njuter Susanne Wieselgren, Winnie Blom Jensen och Björn Johansson.

FOTO: EVA BLOMQVIST

Rebecca Lindberg med att temat var så lätt att ta till sig och lätt att få förståelse för.

– Från många föreningar har jag fått höra att det var roligt att jobba med Vit Jul. Alla kände att de kunde bidra på något sätt – och många, många har gjort det, säger hon.

– Sen bidrog det säkert att jag hade åkt runt till alla distrikt under hösten och peppat dem.

Ett uppskattat arrangemang var skidresan till Les Contamines i franska Alperna under julhelgen. Där deltog både medlemmar i IOGT-NTO-rörelsen och familjer

som aldrig tidigare haft någon kontakt med nykterhetsrörelsen.

– Det blev verkligen lyckat, säger Eva Blomqvist, chef för IOGT-NTOs organisationsenhet. Vi var 140 personer som kunde njuta av bra väder, härlig skidåkning, god mat och skön gemenskap.

– Det fanns något för alla, från dem som aldrig stått på skidor tidigare till riktiga storfräsare.

NU SKA VIT JUL-KAMPANJEN utvärderas, men det är redan beslutat att den kommer att genomföras igen i år.

– Nästa år ska det bli tusen procent större och bättre, lovar Rebecca Lindberg. Då är konceptet redan känt, så då är det bara att köra vidare. Och då hoppas jag att det ska bli fler arrangemang för ungdomar. Den här gången var det mest aktiviteter för barn och familjer.

– Vit Jul är ett projekt som kan bli hur stort som helst, säger IOGT-NTOs generalsekreterare Stefan Bergh. Det är lätt att komma ut med budskapet och lätt att få igång samtal om det.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

GODA NYHETER

Tänk positivt och lev längre

POSITIVT Genom att tänka positivt kan vi förlänga livet med 7,5 år. Att se livet från den ljusa sidan hjälper oss nämligen att återhämta oss från stress - vilket gör att

stressen inte inte hinner bli skadlig. Det visar en studie vid Yale University i USA.

Bönder mest nöjda med livet

BONDELIV Att vara bonde är att vara nöjd med livet.

90 procent av de svenska bönderna är belåtna med tillvaron. Inte minst kärleken blomstrar. 88 procent av bönderna är nöjda med sitt kärleksliv, mot 79 procent hos övriga befolkningen. Det visar en studie från Lantbrukarnas riksförbund.

Sverige mest klimatsmart

KLIMATSMART Sverige är bäst i världen på att möta klimathotet, visar en rapport från miljömotet i Bali. Sverige hamnar på första plats när de värsta föreningarna

rankas efter miljövänlighet. Vi har relativt låga utsläppsnivåer – men måste ändå vidta ordentliga klimatåtgärder. Värsta syndarna är, enligt rapporten, USA och Saudiarabien.